

NEJVYŠŠÍ
SOUD
ČESKÉ
REPUBLIKY

XXXI

ročník
2002

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

VÝBĚR Z ROZHODNUTÍ Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu

OBSAH:

Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 27798/95 ve věci Amann versus Švýcarsko	2
Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 11911/85 ve věci Ridi versus Itálie	24
Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 32106/96 ve věci Komanický versus Slovensko	29

Orac

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

16. února 2000

VĚC AMANN

(Rozsudek ve věci Amann versus Švýcarsko)

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“), zasedající podle článku 27 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) ve znění Protokolu č. 11 a podle relevantních ustanovení Jednacího řádu Soudu jako Velký senát, který tvořili soudci E. Palmová, předsedkyně, L. Wildhaber, L. Ferrari Bravo, Gaukur Jörundsson, L. Caflish, I. Cabral Barreto, J.-P. Costa, W. Fuhrmann, K. Jungwiert, M. Fischbach, B. Zupančič, N. Vajičová, J. Hedigan, W. Thomassenová, M. Tsatsa-Nikolovská, E. Levits, K. Traja, Sir John Laws, ad hoc soudce, jakož i M. de Salvia, tajemník Soudu, po uzavřené poradě, která se konala dne 30. září 1999 a 12. ledna 2000, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl postoupen Soudu Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) v rámci tříměsíční lhůty stanovené dřívějšími články 32 § 1 a 47 Úmluvy. Tomu předcházela stížnost (č. 27798/95) proti Švýcarsku předložená u Komise podle článku 25 Úmluvy švýcarským občanem panem Hermannem Amannem dne 27. června 1995. Poté, co byl na počátku označen Komisí svými iniciálami H. A., stěžovatel následně souhlasil s tím, aby jeho jméno bylo odhaleno.

Žádost Komise se opírala o články 44 a 48 a o prohlášení, jímž Švýcarsko uznalo obligatorní jurisdikci Soudu (bývalý článek 46). Cílem stížnosti bylo dosáhnout rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků odpovědného státu podle článků 8 a 13 Úmluvy.

2. V souladu s článkem 5 § 4 Protokolu č. 11 byl případ postoupen Velkému senátu Soudu. Členem Velkého státu se stali ex officio L. Wildhaber, soudce zvolený za Švýcarsko (článek 27 § 2 Úmluvy a ustanovení 24 § 4 Jednacího řádu Soudu) a předseda Soudu, E. Palmová, místopředsedkyně Soudu, jakož i J.-P. Costa a M. Fischbach, místopředsedové sekce (článek 27 § 3 Úmluvy a ustanovení 24 § 3 a § 5 písm. a/ Jednacího řádu Soudu). Dalšími členy jmenovanými k doplnění Velkého senátu se stali L. Ferrari Bravo, Gaukur Jörundsson, Cabral Barreto, W. Fuhrmann, K. Jungwiert, B. Zupančič, N. Vajičová, J. Hedigan, W. Thomassenová, M. Tsatsa-Nikolovská, T. Pantiru, E. Levits a K. Traja (ustanovení 24 § 3 Jednacího řádu Soudu).

3. U Soudu byl stěžovatel zastoupen panem L. A. Minellim z advokátní komory v Curychu, kterému předsedkyně Velkého senátu povolila užívat německý jazyk (ustanovení 34 § 3 a 71 Jednacího řádu Soudu). Švýcarská vláda (dále jen „Vláda“) byla zastoupena panem P. Boillatem, vedoucím mezinárodního oddělení Federálního úřadu spravedlnosti.

4. Po konzultaci se zástupcem Vlády a právním zástupcem stěžovatele Velký senát rozhodl, že není nutné svolat ústní jednání.

5. Tajemník Soudu obdržel stanovisko a dokumenty od Vlády ve dnech 15. a 22. dubna, stanovisko a dokumenty od stěžovatele dne 11. května 1999 a stanoviska a reagující připomínky Vlády a stěžovatele ve dnech 10. a 14. června 1999.

6. Jelikož pan Pantiru se nemohl zúčastnit jednání dne 12. ledna 2000, nahradil jej ve funkci člena Velkého senátu L. Caflisch, náhradní soudce (ustanovení 24 § 5 písm. b/ Jednacího řádu Soudu).

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

7. Stěžovatel, který se narodil v roce 1940, je obchodníkem žijícím ve Švýcarsku. Počátkem osmdesátých let dovážel do Švýcarska depilační přístroje, které inzeroval v časopisech.

8. Dne 12. října 1981 telefonovala stěžovateli jakási žena z bývalého sovětského velvyslanectví v Bernu, aby si objednala depilační přístroj „Perma Tweez“.

9. Telefonický hovor byl přerušen Úřadem federálního veřejného prokurátora, který pak požádal zpravodajskou službu kantonu Curych, aby provedla vyšetřování stěžovatele a zboží, které prodává.

10. Ve zprávě, kterou vypracovala policie kantonu Curych v prosinci 1981, se uvádělo, že stěžovatel, který byl zaregistrován v obchodním rejstříku od roku 1973, podniká v oboru aerosolů. Dále se zde uvádělo, že „Perma Tweez“ je depilační přístroj na baterii; ke zprávě byl připojen letáček popisující přístroj.

11. Dne 24. prosince 1981 založil Úřad federálního veřejného prokurátora kartu o stěžovateli pro svůj rejstřík karet národní bezpečnosti na základě údajů poskytnutých policií kantonu Curych.

12. V roce 1990 se veřejnost dověděla o existenci rejstříku karet vedeného Úřadem veřejného prokurátora a mnoho lidí, včetně stěžovatele, požádalo o předložení své karty k nahlédnutí.

13. Tehdy bylo přijato několik různých zákonů o přístupu k dokumentům Konfederace a o příslušném řízení.

14. Dne 12. září 1990 zaslal zvláštní úředník pověřený vedením dokumentů o národní bezpečnosti Konfederace (dále jen „zvláštní úředník“) stěžovateli na jeho žádost fotokopii jeho karty.

15. Karta stěžovatele, která měla číslo (I 153:0) 614 a na níž dvě pasáže byly censurovány modrým inkoustem (...), obsahovala tuto informaci:

„Od zpravodajské služby v Curychu: A. identifikován kontakt na ruské velvyslanectví v souladu se ... A. obchodování s různými výrobky se společností Air-Spray-System. Přílohy: výpis z obchodního rejstříku a letáček ...”

16. Jakmile svou kartu obdržel, požádal stěžovatel ombudsmana při Úřadu federálního veřejného prokurátora, aby odhalil pasáže censurované modrým inkoustem.

17. Dne 9. října 1990 ombudsman odpověděl, že censurovaná pasáž na konci karty správně zakrývá iniciály úředníků Federální policie, kteří zapsali informace na kartu. Druhá censurovaná pasáž se vztahuje k opatřením technického dohledu nařízeného proti třetí straně: ombudsman prohlásil, že doporučí, aby zvláštní úředník tyto informace odhalil, jelikož – podle jeho názoru – zájem stěžovatele převažuje nad veřejným zájmem na utajení.

18. Dne 19. dubna 1991 zvláštní úředník rozhodl na základě článku 5 § 1 nařízení ze dne 5. března 1990 o zacházení s dokumenty týkajícími se národní bezpečnosti, že iniciály na konci karty nemohou být odhaleny. Byl rovněž toho názoru, že druhá censurovaná pasáž obsahuje zprávu kontrarozvědky, která podle článku 5 § 3 písm. a) tohoto nařízení nesmí být odhalena. Na základě těchto úvah bylo odhalení karty stěžovatele rozšířeno o jedno slovo („zprávou“):

„Od zpravodajské služby v Curychu : A. identifikován kontakt na ruské velvyslanectví v souladu se zprávou A. obchodování s různými výrobky se společností Air-Spray-System. Přílohy: výpis z obchodního rejstříku a letáček ...”

19. Dne 26. října 1991 stěžovatel podal žádost o náhradu škody u Federálního úřadu pro finance. Jeho žádost byla zamítnuta dne 28. ledna 1992.

20. Dne 9. března 1992 podal stěžovatel správní žalobu u Federálního soudu, v níž požadoval náhradu škody od Švýcarské konfederace ve výši 5000 švýcarských franků za nezákonné vnesení údajů o jeho osobě do rejstříku karet vedeného Úřadem federálního veřejného prokurátora. Současně požadoval, aby jeho spis a karta byly okamžitě zaslány do federálních archivů se zákazem pořizovat jakékoli kopie a aby bylo nařízeno uložit tyto informace pod zámkem a neodhalovat žádnou z nich bez jeho souhlasu.

21. Poté, co byla vyzvána k předložení svých písemných připomínek, Konfederace sdělila ve své zprávě ze dne 26. května 1992, že podle informací poskytnutých Úřadem veřejného prokurátora a zvláštním úředníkem se záznamy o sledování již nenacházejí ve spisech Federální policie. Současně v této souvislosti bylo poukázáno na to, že podle oddílu 66(1 ter) federálního zákona o trestním řízení (dále jen „FCPA“) dokumenty, které již nejsou nezbytné, musí být zničeny.

22. Před Federálním soudem se konala ústní jednání ve dnech 27. října 1993 a 14. září 1994. Právní zástupce stěžovatele poukázal na to, že číslo případu uvedené na kartě (1153:0) 614 je kódem znamenajícím „komunistická země“ (1), „Sovětský svaz“ (153), „vznikla špiónáž“ (0) a „různé kontakty s Východním blokem“ (614).

Zástupkyně Konfederace prohlásila, že pokud někdo z dřívějšího sovětského velvyslanectví byl pod dohledem, pak při každém telefonickém hovoru byly obě strany identifikovány, byla o nich vystavena karta a vypracována zpráva o telefonním monitorování. V této souvislosti sdělila, že většina zpráv byla zničena a že ty z nich, které nebyly zničeny, jsou nyní uloženy v pytlích; byl záměr zničit je rovněž, avšak poté, co byla vytvořena funkce zvláštního úředníka, muselo být všechno ponecháno „ve svém současném stavu“. Zástupkyně dále uvedla, že neví, zda zpráva o telefonním monitorování týkající se stěžovatele byla či nebyla zničena. Podle informací, které získala od zvláštního úředníka, nebyly zprávy utříděny a prozkoumání obsahu všech dosud existujících pytlů by si vyžádalo práci asi pěti lidí po dobu jednoho roku.

23. Ve svém rozsudku ze dne 14. září 1994, který byl rozeslán dne 25. ledna 1995, Federální soud všechny požadavky stěžovatele zamítl.

24. Pokud se jedná o otázku, zda existoval právní základ pro opatření, jež jsou předmětem žaloby, odvolal se Federální soud především na oddíl 17(3) FCPA a na článek 1 dekrety Federální rady ze dne 29. dubna 1958 o policejní službě Úřadu federálního veřejného prokurátora. Shledal však zbytečným zkoumat, zda mohla být tato ustanovení právním základem pro údajné poškození osobních práv stěžovatele, jelikož jedna z podmínek pro přiznání náhrady škody nebyla splněna.

25. Poté se soud odvolal na oddíl 66 a násl., zejména pak na oddíl 72 FCPA o monitorování telefonického spojení a poštovní korespondence, jakož i na články 265 a násl. trestního zákoníku, které upravují „trestné činy nebo zločiny proti státu“, a připomněl, že informace mohou být shromažďovány legálně, a to i předtím, než je zahájeno stíhání, aby se zabránilo zločinu proti státu nebo národní bezpečnosti, jsou-li zde důkazy, že se takovýto zločin připravuje.

26. V této souvislosti Federální soud konstatoval:

„... karta pro žalobce byla vystavena v souvislosti s tehdejšími monitorováními telefonického spojení se sovětským velvyslanectvím z důvodů kontrarozvědky. Jelikož měl žalobce kontakty s mužem či ženou – zaměstnancem sovětského velvyslanectví – a nebylo okamžitě jasné, že přístroj „Perma Tweez“, který prodává, je neškodný depilační přístroj, jednaly orgány správně při prošetřování jeho totožnosti, jeho okolí a daného přístroje „Perma Tweez“ a zaznamenaly výsledek.“

27. Federální soud však konstatoval, že nemusí rozhodovat o tom, zda tato ustanovení, zejména oddíl 66(1 ter) FCPA, umožňují, aby takto získané informace byly uchovány poté, co se stalo zřejmým, že se nepřipravuje žádný trestný čin, jelikož stěžovatel neutrpěl vážný zásah do svých osobnostních práv.

28. V této souvislosti Federální soud připomněl, že podle oddílu 6(2) federálního zákona o odpovědnosti ze dne 14. března 1958 je Švýcarská konfederace povinna platit náhradu v případech vážného porušení osobních práv, avšak usoudil, že v tomto případě tato podmínka splněna nebyla. Federální soud konstatoval, že pouhá skutečnost, že stěžovatel byl ve spise označen jako „kontakt na ruské velvyslanectví“, může být jen stěžejí pokládána za porušení

osobních práv. Kromě toho, i když část čísla případu znamenala „vznikla špionáž“, nic nesignalizuje pro to, že orgány pokládaly stěžovatele za špiona, a ačkoli výraz „kontakt na ruské velvyslanectví“ může pojmově zahrnovat, že stěžovatel měl skutečně pravidelný kontakt s velvyslanectvím, je třeba vidět jeho kartu nikoli izolovaně, nýbrž v širším kontextu rejstříku karet jako celku s přihlédnutím k dalším okolnostem případu; zejména skutečnost, že v jeho kartě nebyl učiněn žádný další záznam, svědčí o tom, že orgány stěžovatele nepodezíraly, že má ilegální kontakty s velvyslanectvím. Dále pak nebylo možno presumovat, že stěžovatel byl objektem sledování při jiných příležitostech nebo že zaznamenaná informace byla odhalena třetími stranami. Celkově vzato se stěžovatelův spis jevil jako méně důležitý a nic neukazuje na to, že byl použit pro jiné účely nebo že byl nezákonně odhalen.

29. Závěrem Federální soud konstatoval, že správní žaloba stěžovatele, kterou podal dne 9. března 1992, je „účinným právním prostředkem nápravy“ ve smyslu článku 13 Úmluvy. Rovněž poukázal na to, že stěžovatel mohl zahájit řízení, v němž by napadl určité údaje v rejstříku karet vedeném veřejným prokurátorem a požadoval jejich změny. V této souvislosti se Federální soud odvolal, inter alia, na směrnice Federální rady ze dne 16. března 1981 aplikovatelné na zpracování osobních dat ve federální správě (oddíl 44), na federální dekret ze dne 9. října 1992 o nahlížení do dokumentů Úřadu federálního veřejného prokurátora (článek 7 § 1) a na nařízení Federální rady ze dne 20. ledna 1993 o nahlížení do do dokumentů Úřadu federálního veřejného prokurátora (článek 11 § 1).

30. V roce 1996 byla karta stěžovatele vyjmuta z rejstříku karet a byla přenesena do federálního archívu, kde do ní bude možné nahlédnout až za padesát let.

II. Relevantní vnitrostátní právo

A. Federální ústava

31. Relevantní ustanovení federální ústavy v předmětném období zněla následovně:

Článek 102

„Práva a povinnosti Federální rady, jak jsou uvedeny v této Ústavě, jsou mimo jiné následující:

9. Bude zajišťovat, aby byla chráněna vnější bezpečnost Švýcarska a aby byla zachována jeho nezávislost a neutralita;

10. Bude zajišťovat, aby byla chráněna vnitřní bezpečnost Konfederace a aby byl zachován klid a pořádek;

...”

B. Dekret Federální rady ze dne 29. dubna 1958 o policejní službě Úřadu federálního veřejného prokurátora

32. Relevantní ustanovení dekretu Federální rady ze dne 29. dubna 1958 o policejní službě Úřadu federálního veřejného prokurátora zní následovně:

Článek 1

„Policejní služba Úřadu federálního veřejného prokurátora (Federální policie) bude vykonávat vyšetřovací a informační službu v zájmu vnitřní a vnější bezpečnosti Konfederace. Tato služba bude zahrnovat:

1. Dohled a ochranu před činy, které mohou ohrozit vnitřní nebo vnější bezpečnost Konfederace (politická policie);
2. Policejní vyšetřování a stíhání trestných činů proti vnitřní nebo vnější bezpečnosti Konfederace (justiční policie).“

C. Federální zákon o trestním řízení

33. Relevantní ustanovení federálního zákona o trestním řízení v předmětném období zněla následovně:

Oddíl 17

„3. Úřad federálního veřejného prokurátora bude vybaven personálem, který bude nezbytný, aby umožnil provádění jednotné vyšetřovací a informační služby v zájmu vnitřní a vnější bezpečnosti Konfederace. Úřad Federálního veřejného prokurátora bude zpravidla jednat v součinnosti s příslušnými policejními orgány kantonů. V každém případě bude informovat tyto policejní orgány o výsledcích svého vyšetřování, jakmile to umožní jejich účel a stupeň, jehož bylo v řízení dosaženo.“

Oddíl 66

„1. Vyšetřující soudce může nařídit sledování poštovní korespondence a telefonického a telegrafního spojení obžalovaného nebo podezřelého, jestliže

(a) trestní řízení se týká trestného činu nebo zločinu, jejichž závažnost nebo zvláštní povaha opravňují k zásahu, nebo trestného činu spáchaného za pomoci telefonu, a jestliže

(b) zvláštní okolnosti nasvědčují tomu, že osoba, jež má být sledována, je podezřelá, že je hlavním pachatelem nebo spolupachatelem při spáchání trestného činu, a jestliže

(c) bez zásahu by se stala nezbytná vyšetřování výrazně obtížnější, nebo jestliže další vyšetřovací opatření nepřinesla žádné výsledky.

1 bis. Jsou-li splněny podmínky opravňující ke sledování obžalovaného nebo podezřelého, mohou být sledováni i třetí osoby, opravňují-li zvláštní okolnosti k domněnce, že obdržely nebo předaly informaci určenou pro obžalovaného nebo podezřelého nebo jím vyslanou ... Telefonní spojení třetích stran může být monitorováno kdykoliv, existují-li důvody pro podezření, že bylo použito obžalovaným.

1 ter. Záznamy, které nejsou potřebné k vedení vyšetřování, budou uchovány pod zámkem na odděleném místě a na konci řízení budou zničeny.“

Oddíl 66 bis

„1. Do čtyřiaadvaceti hodin od svého rozhodnutí vystaví vyšetřující soudce jeho písemné vyhotovení a spolu se spisem a stručným uvedením jeho důvodů jej postoupí ke schválení předsedovi oddělení pro obžaloby.

2. Rozhodnutí zůstane v platnosti nejdéle šest měsíců; vyšetřující soudce může prodloužit jeho platnost o jedno nebo více šestiměsíčních období. Nařízení prodloužující jeho platnost,

spolu se spisem a uvedením důvodů, musí být předloženo nejpozději deset dnů před uplynutím lhůty ke schválení předsedovi oddělení pro obžaloby.

3. Vyšetřující soudce přeruší sledování, jakmile se stane zbytečným, nebo okamžitě, je-li jeho rozhodnutí zrušeno."

Oddíl 66 ter

„1. Předseda oddělení pro obžaloby přezkoumá rozhodnutí ve světle uvedení důvodů a spisu. Pokud shledá, že došlo k porušení federálního zákona, včetně jakéhokoliv zneužití diskreční pravomoci, rozhodnutí zruší.

2. Předseda oddělení pro obžaloby může nařídit sledování provizorně; v takovém případě stanoví lhůtu, během níž musí vyšetřující soudce zdůvodnit toto opatření, a to buď přidáním relevantního materiálu ke spisu, nebo ústně."

Oddíl 66 quater

„1. Řízení bude uchováno v tajnosti, a to i před dotčenou osobou. Předseda oddělení pro obžaloby své rozhodnutí stručně odůvodní a vyrozumí o tom vyšetřujícího soudce do pěti dnů ode dne, kdy sledování započalo, nebo, byla-li lhůta platnosti prodloužena, před započatím dalšího období.

2. Předseda oddělení pro obžaloby zajistí, že zasahování bude po uplynutí lhůty přerušeno."

Oddíl 72

„1. Před zahájením předběžného vyšetřování může hlavní veřejný prokurátor nařídit zasahování do poštovní korespondence a telefonního a telegrafního spojení a nařídit použití technických přístrojů ...

2. Hlavní veřejný prokurátor může tato opatření nařídit také proto, aby zabránil spáchání trestného činu opravňujícího k takovému zásahu, jestliže zvláštní okolnosti vzbuzují domněnku, že se takový trestný čin připravuje.

3. Oddíly 66 a 66 quater se budou aplikovat analogicky."

D. Právní úprava zacházení s dokumenty Konfederace a nahlížení do nich

34. Relevantní ustanovení směrnice Federální rady ze dne 16. března 1981 aplikovatelná na zacházení s dokumenty ve federální správě mají následující znění:

Obecné zásady

41. Zásady upravující zpracování dat

„411. Pro zpracování osobních dat musí být dán právní základ.

412. Osobní data mohou být zpracována pouze pro velmi specifické účely. Používaná technika zpracování dat musí být vhodná a nezbytná pro splnění úkolu, který má být proveden.

413. Nepřesná či neúplná data musí být opravena s přihlédnutím k účelu zpracování.

414. Data, u nichž nelze předvídat další použití nebo která byla evidentně zpracována nezákonným způsobem, musí být zničena.

Povinnost archivovat je ve federálním archivu není dotčena."

43. Informace

„431. Pokud jde o spisy s personálními daty, musí federální úřady a další správní jednotky, které mají stejné postavení, přijmout nezbytná opatření, aby zajistily, že budou moci poskytovat informace na právním základě podle účelu spisů, povahy zpracovávaných dat a jejich právních příjemců každému, kdo to bude požadovat.

432. Na žádost musí úřady sdělit srozumitelným způsobem každému, kdo prokázal svou totožnost, zda – a která – data o jeho osobě byla získána ze zvláštního spisu.”

44. Oprava a zničení na základě žádosti

„Jestliže se po podání žádosti zjistí, že data ohledně osoby podávající žádost jsou nepřesná či neúplná, nebo nevhodná pro účel, pro který byla zaznamenána, nebo jestli toto zpracování nelegální nebo pro jiný účel, musí příslušný orgán taková data okamžitě opravit nebo zničit, a to nejpozději do následujícího nahlédnutí do spisu.”

35. Relevantní ustanovení nařízení Federální rady ze dne 5. března 1990 o zpracování dokumentů o federální národní bezpečnosti mají toto znění:

Článek 1

1. Tímto nařízením se zaručuje, že osoby, o nichž federální policie vlastní dokumenty shromážděné z důvodů národní bezpečnosti, mohou bránit svá osobní práva, aniž by to bylo na újmu plnění úkolů v oblasti národní bezpečnosti.

2. Federální dokumenty shromážděné z důvodů národní bezpečnosti budou dány pod ochranu zvláštního úředníka ...“

Článek 4

„1. Zvláštní úředník bude pečovat o všechny dokumenty náležející policejní službě Úřadu federálního veřejného prokurátora.

2. Zvláštní úředník bude dokumenty třídit a bude skartovat ty z nich, které již neslouží danému účelu ...“

Článek 5

„1. Zvláštní úředník umožní žadatelům, aby se seznámili se svými kartami, a to tak, že jim zašle jejich kopie.

2. Zvláštní úředník neumožní přístup k údajům týkajícím se osob, které vypracovaly karty, a služeb zahraničního zpravodajství a bezpečnosti.

3. Kromě toho může zvláštní úředník odmítnout nebo omezit konsultaci, jestliže

(a) odhalí podrobnosti probíhajících vyšetřovacích postupů nebo poznatků týkajících se boje proti terorismu, kontrašpionáže nebo boje proti organizovanému zločinu

Článek 13

„1. Ombudsman jmenovaný Federální radou posoudí na žádost dotčené osoby, zda toto nařízení bylo dodrženo.“

Článek 14

„1. Každý, kdo tvrdí, že jeho žádost prohlédnout si svou kartu nebyla projednána v souladu s tímto nařízením, se může obrátit na ombudsmana ve lhůtě třiceti dnů.

2. Jestliže ombudsman usoudí, že nařízení bylo dodrženo, bude o tom informovat žadatele. Zvláštní úředník pak vydá nové rozhodnutí, proti němuž bude možné se odvolat.“

3. Jestliže ombudsman usoudí, že nařízení nebylo dodrženo, bude o tom informovat žadatele a zvláštního úředníka. Zvláštní úředník pak vydá nové rozhodnutí, pokud jde o věc, na niž si žadatel stěžoval.

36. Relevantní ustanovení federálního dekretu ze dne 9. října 1992 o nahlížení do dokumentů Úřadu federálního veřejného prokurátora stanoví:

Článek 4

„1. Povolení nahlížet do dokumentů bude uděleno osobám, které předloží důkaz prima facie, že utrpěly hmotnou nebo morální škodu v souvislosti s informací pocházející z dokumentů, které vlastní policejní služba, nebo s činy úředníků Úřadu federálního veřejného prokurátora.“

Článek 7

„1. Zvláštní úředník třídí dokumenty, které má ve své ochraně, a vyřazuje ty z nich, které již nejsou nutné pro národní bezpečnost a které již nepodléhají řízení o nahlížení do nich.

2. Dokumenty týkající se trestního řízení budou vyřazeny, jestliže

(a) uplynula lhůta pro stíhání trestného činu v důsledku zastavení řízení;

(b) řízení bylo uzavřeno vykonatelným rozsudkem.

3. Vyřazené dokumenty se archivují ve federálních archivech. Orgány již do nich nemohou nahlížet a na padesát let je k nim zakázán přístup.“

37. Relevantní ustanovení, zakotvená v nařízení Federální rady ze dne 20. ledna 1993 o nahlížení do dokumentů Úřadu federálního veřejného prokurátora, znějí takto:

Článek 11

„1. Osoba, která napadá přesnost některých údajů, může požadovat, aby byla učiněna vhodná poznámka v dokumentu nebo aby k němu byla připojena.

2. Dokumenty, které jsou zjevně chybné, budou na žádost dotčené osoby opraveny.“

E. Parlamentní vyšetřovací komise vytvořená za účelem prošetření takzvané aféry kolem „rejstříku karet“

38. Parlamentní vyšetřovací komise (dále jen „PCI“) byla vytvořena za účelem takzvané aféry kolem „rejstříku karet“. Ve své zprávě zveřejněné ve Federal Gazette (FF 1990, I, str. 593 a násl.) uvedla mimo jiné v souvislosti s monitorováním telefonických hovorů (str. 759 a 760):

„Podle různých pramenů má určitý počet lidí obavy, že jsou jejich telefonické hovory monitorovány z politických důvodů. PCI provedla zevrubný průzkum opatření technického dohledu nařízených Úřadem federálního veřejného prokurátora. Během tohoto průzkumu požádala PCI Úřad federálního veřejného prokurátora o úplný a podrobný seznam osob, jejichž telefony byly odposlouchávány a jejichž telefonické rozhovory byly monitorovány; tento se-

znam byl pak porovnán se seznamem vyžádaným nezávisle od Úřadu pro poštu, telekomunikace a telegraf. Poté se mohla PCI ujistit o tom, částečně s pomocí určitých dokumentů, jakož i po rozhovoru s předsedou oddělení pro obžaloby Federálního soudu, že neexistují rozdíly mezi seznamy sestavenými orgány nařizujícími odposlech telefonů a orgány, které tato nařízení vykonávají.

Federální vyšetřující soudce a, předtím než začne předběžně vyšetřování, hlavní veřejný prokurátor mají právo nařídit opatření ke sledování. Příslušné rozhodnutí má platnost nejvýše šest měsíců a může být prodlouženo v případě nezbytnosti. Rozhodnutí vyžaduje ve všech případech souhlas předsedy oddělení pro obžaloby Federálního soudu. Toto schvalovací řízení bylo v posledních deseti letech značně formalizováno a v současné době se aplikuje prostřednictvím předtisknutých formulářů. PCI poznamenala, že všechna rozhodnutí byla předložena předsedovi oddělení pro obžaloby, který je všechna schválil s výjimkou

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

39. Pan Amann se obrátil na Komisi dne 27. června 1995. S odvoláním na články 8 a 13 Úmluvy si stěžoval, že telefonický hovor, který obdržel, byl přerušen, že Úřad federálního veřejného prokurátora o něm založil kartu a uložil ji do federálního rejstříku karet a že v této souvislosti neměl žádný právní prostředek nápravy.

40. Komise prohlásila stížnost (č. 27798/95) za přípustnou dne 3. prosince 1997. Ve své zprávě ze dne 20. května 1998 (článek 31 Úmluvy v původním znění) dospěla k závěru, devíti hlasy proti osmi, že došlo k porušení článku 8, a jednomyslně, že nedošlo k porušení článku 13.

ZÁVĚREČNÁ PODÁNÍ K SOUDU

41. Ve svém prohlášení Vláda požádala Soud, aby konstatoval, že stěžovatel nezopakoval svou stížnost na porušení článku 13 Úmluvy, takže ji tudíž není třeba posuzovat. Pokud jde o meritum věci, požádala Vláda Soud, aby konstatoval, že skutkové okolnosti, které zavdaly podnět ke ke stížnosti podané panem Amannem proti Švýcarsku, neznamenaají porušení Úmluvy.

42. Stěžovatel požádal Soud, aby konstatoval, že došlo k porušení článků 8 a 13 Úmluvy, a aby mu přiznal spravedlivé zadostiučinění podle článku 41.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 8 Úmluvy způsobené přerušením telefonického hovoru dne 12. října 1981

43. Stěžovatel uvedl, že přerušení telefonického hovoru, který obdržel od jisté osoby z bývalého sovětského velvyslanectví v Bernu, znamenalo porušení článku 8 Úmluvy, který zní takto:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

A. Aplikovatelnost článku 8

44. Soud připomíná, že telefonické hovory obdržené v soukromých či obchodních místnostech spadají pod pojmy „soukromý život“ a „korespondence“ ve smyslu článku 8 § 1 (viz rozsudek ve věci *Halford v. Spojené království*⁹⁾ ze dne 25. června 1997, *Reports of Judgments and Decisions 1997-III*, str. 1016, § 44). O tomto bodu fakticky nebylo sporu.

B. Soulad s článkem 8

1. Zda došlo k zásahu

45. Soud poznamenává, že není sporu o tom, že Úřad federálního veřejného prokurátora přerušil a zaznamenal telefonický hovor, který obdržel stěžovatel dne 12. října 1981 od jisté osoby z bývalého sovětského velvyslanectví v Bernu. Existoval zde tudíž „zásah státního orgánu“ ve smyslu článku 8 § 2 do výkonu práva garantovaného stěžovateli podle odstavce 1 tohoto ustanovení (viz rozsudek ve věci *Kopp v. Švýcarsko* ze dne 25. března 1998).

2. Oprávněnost zásahu

46. Takovýto zásah znamená porušení článku 8, pokud není „v souladu se zákonem“, nesleduje jeden nebo více legitimních účelů uvedených v odstavci 2 a není navíc nezbytný v demokratické společnosti k dosažení těchto účelů.

(a) Zda byl zásah „v souladu se zákonem“

47. Stěžovatel uvedl, že ve švýcarském právu neexistuje právní základ pro tento zásah. Zejména pak tvrdil, že se vláda nemůže dovolávat oddílů 66 až 72 FCPA jako základu pro napadené opatření, jelikož nemůže předložit žádný důkaz, že bylo zahájeno trestní řízení proti třetí straně nebo že státní orgány jednaly v souladu s postupem stanoveným těmito ustanoveními. V této souvislosti stěžovatel uvedl, že tvrzení vlády, podle něhož dokumenty již nejsou k dispozici, postrádá na věrohodnosti. Ze zprávy parlamentní vyšetřovací komise, vytvořené za účelem prošetření takzvané aféry kolem „rejstříku karet“, vyplývá, že byly uchovány seznamy týkající se telefonních odposlechů nařízených Úřadem federálního veřejného prokurátora a prováděných Úřadem pro poštu, telekomunikace a telegraf; kromě toho oddělení pro obžaloby Federálního soudu vedlo rejstříky se záznamy o povoleních udělených předsedou

⁹⁾Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit XIV/98, Rozsudek ES o stížnosti č. 20605/92, str. 2.

soudu; kromě toho vláda nemůže tvrdit, že zaměstnankyně bývalého sovětského velvyslanectví v Bernu byla monitorována, nemá-li dokumenty na podporu tohoto tvrzení; a nakonec fakt, že záznamy nebyly zničeny „na konci řízení“ (oddíl 66 / I ter/FCPA) ukazuje, že zde nešlo o vyšetřování ve smyslu oddílů 66 a násl. FCPA.

Stěžovatel uvedl, že všechny telefonní linky bývalého sovětského velvyslanectví v Bernu byly systematicky odposlouchávány, aniž by nějaká konkrétní osoba byla podezřívána ze spáchání trestného činu nebo aniž by bylo zahájeno soudní řízení v souladu se zákonem. Dále pak uvedl, že tato domněnka byla potvrzena skutečností, že během řízení před švýcarskými orgány tyto výslovně zmínily termín „kontrarozvědka“. Kromě toho vyšetřování parlamentní vyšetřovací komise vytvořené k prošetření takzvané aféry kolem „rejstříku karet“ ukázalo, že federální policie sledovala cizince po desetiletí bez soudního nařízení. Na oddíl 17(3) FCPA se nelze odvolávat jako na právní základ pro takové praktiky politické policie.

Pokud se jedná o dekret Federální rady ze dne 29. dubna 1958 o policejní službě Úřadu federálního veřejného prokurátora, poukázal stěžovatel na to, že text obsahuje čistě organizační ustanovení týkající se různých úřadů Federálního úřadu pro spravedlnost a policii a že v žádném případě nedává těmto úřadům pravomoc zasahovat do práv a svobod chráněných Úmluvou; nelze jej proto pokládat za adekvátní právní základ. Kromě toho má stěžovatel za to, že text není dostatečně přesný a přístupný, aby splňoval požadavek „předvídatelnosti“, jak jej definuje judikatura Soudu.

48. Komise konstatovala, že neexistoval dostatečný právní základ pro monitorování telefonických hovorů stěžovatele. Dekret Federální rady ze dne 29. dubna 1958 o policejní službě Úřadu federálního veřejného prokurátora je koncipován v příliš obecných termínech. Kromě toho nebylo prokázáno, že řízení proběhlo v souladu s oddíly 66 a násl. FCPA

49. Vláda namítla, že ve švýcarském právu byl rozhodně právní základ. Jako preliminární bod uvedla, že dané opatření bylo provedeno v souladu s oddílem 66(I bis) FCPA v rámci sledování nařízeného Úřadem federálního veřejného prokurátora vůči konkrétní zaměstnankyni bývalého sovětského velvyslanectví v Bernu a že stěžovatel nebyl podroben telefonnímu odposlechu ani jako podezřelý ani jako třetí strana (třetí stranou byla osoba, která si objednala depilační přístroj); stěžovatel byl tudíž zaznamenán „náhodně“ a jako „nezbytný účastník“.

Podle tvrzení vlády mělo malý význam, zda bylo opatření nařízeno v kontextu trestního řízení, které již bylo dříve zahájeno, nebo za účelem zabránit spáchání trestného činu, jelikož oddíl 17(3) (opírající se o článek 102 § 9 a 10 federální ústavy), oddíl 72 FCPA a článek 1 dekretu Federální rady ze dne 29. dubna 1958 o policejní službě Úřadu federálního veřejného prokurátora tvoří dostatečný právní základ v každém případě. Vláda poukázala na to, že Soud již v obdobných případech dospěl k závěru, že ve švýcarském právu existuje právní základ (viz výše citovaný rozsudek ve věci Kopp, str. 540-41, § 56-61).

Jedinou rozhodující otázkou je, zda byly splněny záruky poskytované zákonem. V této souvislosti vláda uvedla, že jelikož nemůže nahlédnout do spisu, nemůže si ověřit, zda byl udělen souhlas předsedy oddělení pro obžaloby Federálního soudu, požadovaný podle oddílu 66 bis FCPA. Ve světle prohlášení ve zprávě parlamentní vyšetřovací komise sestavené k prošetření takzvané aféry kolem „rejstříku karet“, že předseda oddělení pro obžaloby Federálního soudu schválil všechna rozhodnutí vyšetřujícího soudce, však vláda předpokládá, že tak učinil i v tomto případě.

50. Soud upozorňuje na svou ustálenou judikaturu, podle níž výraz „v souladu se zákonem“ vyžaduje nejenom, aby napadené opatření mělo určitý základ ve vnitrostátním právu, ale že se rovněž dovolává určité kvality daného zákona a že vyžaduje, aby byl přístupný dotčené osobě a aby jeho účinky byly předvídatelné (viz výše citovaný rozsudek ve věci Kopp, str. 540, § 55).

(i) Zda ve švýcarském právu existoval právní základ

51. Vláda a stěžovatel se neshodli v tom, zda tato podmínka byla splněna. S tvrzením Vlády, že oddíly 17(3) a 72 FCPA a článek 1 dekretu Federální rady ze dne 29. dubna 1958 byly dostatečným právním základem, stěžovatel nesouhlasil.

52. Soud připomíná, že přísluší primárně vnitrostátním orgánům, zejména soudům, aby interpretovaly a aplikovaly vnitrostátní právo (viz rozsudek ve věci *Kruslin v. Francie* ze dne 24. dubna 1990, *Serie A* č. 176-A, str. 21-22, § 29 a výše citovaný rozsudek ve věci *Kopp*, str. 541, § 59). V této souvislosti Soud poukazuje na to, že Federální soud ve svém rozsudku ze dne 14. září 1994 konstatoval, že není nutné zkoumat, zda oddíly 17(3) FCPA a článek 1 dekretu Federální rady ze dne 29. dubna 1958 o policejní službě Úřadu federálního veřejného prokurátora mohou ospravedlnit zásah do osobních práv stěžovatele. Kromě toho se tento soud vyjádřil pouze velmi obecně o oddílu 72 FCPA, přičemž se omezil pouze na upozornění, že informace mohou být legálně shromažďovány za účelem zabránit trestnému činu proti státu nebo národní bezpečnosti, existují-li důkazy, že se takovýto trestný čin připravuje.

53. Je pravda, že Soud již rozhodl o otázce, zda federální zákon o trestním řízení znamená dostatečný právní základ pro odposlech telefonů (viz výše citovaný rozsudek ve věci *Kopp*, str. 540-541, § 56-61). Avšak na rozdíl od situace v daném případě orgán, u něhož si pan *Kopp* stěžoval (Federální rada), podrobně prozkoumal, zda bylo sledování legální (ibid., str. 533, § 31 písm. b/), a nejednalo se o oddíl 72 FCPA.

54. V daném případě Soud nepokládá za nutné určit, zda existoval právní základ pro přerušování telefonického hovoru dne 12. října 1981. I kdyby dospěl k názoru, že existoval, přesto zde nebyl splněn jeden z požadavků vyplývajících ze spojení „v souladu se zákonem“ – předvídatelnost.

(ii) Kvalita zákona

55. Soud připomíná, že spojení „v souladu se zákonem“ implikuje podmínky, které jdou nad rámec existence právního základu ve vnitrostátním právu, a vyžaduje, aby právní základ byl „přístupný“ a „předvídatelný“.

56. Podle ustálené judikatury Soudu je pravidlo „předvídatelné“, je-li formulováno s dostatečnou přesností, aby umožnilo každému jednotlivci – v případě potřeby na základě vhodné rady – upravit své chování (viz rozsudek ve věci Malone v. Spojené království ze dne 2. srpna 1984, Serie A č. 82, str. 31-32, § 66). Pokud se týká opatření při sledování, Soud zdůraznil důležitost tohoto pojmu následovně (ibid., str. 32-33, § 67-68):

„Soud by rád připomněl své stanovisko, že spojení »v souladu se zákonem« neznamená pouhý zpětný odkaz na vnitrostátní právo, ale že se týká i kvality »zákonu« a vyžaduje, aby byl kompatibilní s právním státem, jak je výslovně uvedeno v preambuli k Úmluvě ... Toto spojení tudíž implikuje, a to vyplývá z předmětu a účelu článku 8, že musí existovat určitá míra právní ochrany ve vnitrostátním právu proti svévolným zásahům státních orgánů do práv garantovaných odstavcem 1 ... Zejména tam, kde se pravomoc exekutivy vykonává tajně, je riziko svévole evidentní ...

Jelikož praktické provádění opatření ohledně tajného sledování spojení nemůže být přezkoumáváno dotčeným jednotlivcem nebo širokou veřejností, odporovalo by právnímu státu pro volnou úvahu poskytnutou legálně exekutivě, kdyby bylo vymezeno v termínech neomezené pravomoci. Proto musí zákon vymežit rozsah každé volné úvahy povolené příslušným orgánům a způsob jejího výkonu s dostatečnou jasností, s přihlédnutím k legitimnímu účelu daného opatření, aby byla jednotlivci poskytnuta adekvátní ochrana proti svévolnému zasahování.“

Soud rovněž prohlásil, že „odposlouchávání a jiné formy zasahování do telefonických hovorů jsou vážným zásahem do soukromého života a korespondence a že se proto musí opírat o »zákon«, který je obzvláště přesný. Je důležité mít v této věci jasná, detailní pravidla, zejména proto, že užívaná technika se postupně stává sofistikovanější“ (viz výše citovaný rozsudek ve věci Kopp, str. 542-43, § 72).

57. Proto musí být v daném případě zvážena „kvalita“ relevantních právních ustanovení.

58. Soud upozorňuje především na to, že článek 1 dekretu Federální rady ze dne 29. dubna 1958 o policejní službě Úřadu federálního veřejného prokurátora, podle něhož federální policie má za úkol „vykonávat vyšetřovací a informační službu v zájmu vnitřní a vnější bezpečnosti Konfederace“, včetně použití opatření ke „sledování“, neobsahuje žádné označení osob dotčených takovými opatřeními, žádné okolnosti, za nichž mohou být nařízena, ani žádné prostředky, které se použijí, či postupy, které je třeba dodržovat. Nelze proto tuto právní normu pokládat za dostatečně jasnou a detailní, aby poskytovala potřebnou ochranu proti zásahu orgánů do práva stěžovatele na respektování jeho soukromého života a korespondence.

59. Soud má za to, že totéž platí pro oddíl 17(3) FCPA, který je koncipován obdobně.

60. Pokud jde o ostatní ustanovení federálního zákona o trestním řízení, Soud konstatuje, že oddíl 66 definuje kategorie osob, ohledně kterých může být odposlech telefonů soudně nařízen, a okolnosti, za nichž může být nařízeno sledování. Kromě toho oddíl 66 bis a následně stanoví postup, který je třeba dodržet; realizace opatření je tudíž časově omezená a podléhá kontrole nezávislým soudcem, v daném případě předsedou oddělení pro obžaloby Federálního soudu.

61. Soud v žádném případě nezlehčuje význam těchto záruk. Upozorňuje však, že Vláda nebyla schopná prokázat, že podmínky aplikace oddílu 66 FCPA byla dodrženy nebo že záruky zakotvené v oddílech 66 a následně FCPA byly respektovány.

Soud dále poukazuje na to, že v podání Vlády nebyl stěžovatel zmíněn jako objekt napadeného opatření, a to ani jako podezřelý či obžalovaný nebo jako třetí strana, o níž vznikla domněnka, že obdržela informaci nebo jí zaslala podezřelému nebo obžalovanému, avšak že byl „náhodně“ zapojen do telefonického hovoru zaznamenávaného během sledovacích opatření přijatých proti konkrétnímu členovi personálu bývalého sovětského velvyslanectví v Bernu.

Prvotním účelem federálního zákona o trestním řízení je sledování osob podezřelých nebo obžalovaných z trestného činu nebo zločinu (oddíl 66/1/ FCPA), nebo i třetích stran, o nichž se lze domnívat, že obdržely informace od takovýchto osob nebo jim je zaslaly (oddíl 66 bis FCPA), avšak zákon neupravuje detailně případ osob sledovaných „náhodně“ jako „nezbytných účastníků“ telefonických hovorů zaznamenávaných státními orgány podle těchto ustanovení. Zejména pak zákon nespécifikuje žádná preventivní opatření, jež by měla být přijata s ohledem na tyto osoby.

62. Soud dospívá k závěru, že o tomto zásahu nelze říci, že byl „v souladu se zákonem“, jelikož švýcarský zákon neuvádí s dostatečnou jasností rozsah a podmínky výkonu diskreční pravomoci státních orgánů v oblasti, která je předmětem posuzování.

Z toho vyplývá, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy, spočívajícímu v zaznamenání telefonického hovoru stěžovatele dne 12. října 1981, který vzešel od osoby na bývalém sovětském velvyslanectví v Bernu.

(b) Účel a nezbytnost zásahu

63. S přihlédnutím k výše uvedenému závěru Soud nepokládá za nezbytné posuzovat, zda byly splněny další požadavky článku 8 odstavce 2.

II. Údajné porušení článku 8 Úmluvy vyplývající ze založení karty a z jejího uložení v rejstříku karet Konfederace

64. Stěžovatel uvedl, že založení karty o jeho osobě po přerušení telefonického hovoru, který obdržel od osoby na bývalém sovětském velvyslanectví v Bernu, a její uložení v rejstříku karet Konfederace znamenalo porušení článku 8 Úmluvy.

A. Aplikovatelnost článku 8

65. Soud připomíná, že uchovávaní dat týkajících se „soukromého života“ jednotlivce spadá pod rozsah aplikace článku 8 § 1 (viz rozsudek ve věci *Leander v. Švédsko* ze dne 26. března 1987, Serie A č. 116, str. 22, § 48).

V této souvislosti Soud poukazuje na to, že pojem „soukromý život“ nesmí být vykládán restriktivně. Respektování soukromého života zejména zahrnuje právo navazovat a rozvíjet vztahy s jinými lidskými bytostmi; z toho pak vyplývá, že v zásadě neexistuje důvod, proč by chápaní pojmu „soukromý život“ mělo vylučovat aktivitu profesní či obchodní povahy (viz

rozsudek ve věci Niemietz v. Německo⁹⁾ ze dne 16. prosince 1992, Serie A č. 251-B, str. 33 až 34, § 29 a výše citovaný rozsudek ve věci Halford, str. 1015-16, § 42).

Tato široká interpretace se shoduje s interpretací Úmluvy Rady Evropy ze dne 28. ledna 1981 o ochraně jednotlivců při automatickém zpracování osobních údajů, která v stoupila v platnost dne 1. října 1985, jejímž účelem je „zaručit na území každé smluvní strany každému jednotlivci ... respektování jeho práv a základních svobod, zejména jeho práva na soukromí s přihlédnutím k automatickému zpracování osobních údajů o jeho osobě“ (článek 1), přičemž se tyto osobní údaje definují jako „každá informace týkající se každého identifikovaného nebo identifikovatelného jednotlivce“ (článek 2).

66. V daném případě Soud konstatuje, že o stěžovateli byla vyplněna karta, v níž bylo uvedeno, že je „v kontaktu s ruským velvyslanectvím“ a provozuje „obchody různého druhu se společností (A.)“ (viz výše odstavce 15 a 18).

67. Soud konstatuje, že tyto podrobnosti nesporně jsou údaji o „soukromém životě“ stěžovatele a že proto i na tuto stížnost je článek 8 aplikovatelný.

B. Soulad s článkem 8

1. Zda došlo k zasahování

68. Vláda namítla, že otázka, zda došlo k zasahování ve smyslu článku 8 Úmluvy, zůstává otevřená, protože „karta neobsahovala žádné citlivé informace o soukromém životě stěžovatele“, že stěžovatel „neměl v žádném případě potíže v důsledku založení a uložení své karty“, že do karty „s největší pravděpodobností nikdy nenahlédla třetí strana“.

69. Soud připomíná, že uchování dat týkajících se soukromého života jednotlivce státním orgánem znamená zasahování ve smyslu článku 8. Následné použití uchovávané informace nemá na tento nálezh žádný vliv (viz, mutatis mutandis, výše citovaný rozsudek ve věci Leander, str. 22, § 48 a výše citovaný rozsudek ve věci Kopp, str. 540, § 53).

70. V daném případě Soud poznamenává, že karta obsahující data týkající se soukromého života stěžovatele byla vyplněna Úřadem veřejného prokurátora a uložena v rejstříku karet Konfederace. V této souvislosti Soud poukazuje na to, že mu nepřísluší spekulovat o tom, zda informace shromažďované o stěžovateli byly citlivé či nikoli nebo zda měl stěžovatel nějaké potíže. Soudu postačí konstatovat, že údaje týkající se soukromého života stěžovatele byly uchovávány státním orgánem, k tomu, aby si učinil v daném případě závěr, že založení a uložení napadané karty znamenalo zasahování do práva stěžovatele na respektování jeho soukromého života ve smyslu článku 8.

⁹⁾ Viz výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohou sešit VIII/96, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 13710/88, str. 10.

2. Oprávněnost zasahování

71. Takovéto zasahování je porušením článku 8, pokud není „v souladu se zákonem“, n sleduje jeden nebo více legitimních cílů uvedených v odstavci 2 a navíc pokud není nezbytné v demokratické společnosti k dosažení těchto úkolů.

(a) Bylo zasahování „v souladu se zákonem“?

72. Stěžovatel uvedl, že neexistoval žádný právní základ pro to, aby o jeho osobě byla založena a uložena karta. Zejména tvrdil, že oddíl 17(3) FCPA nezmocňuje federální policii k tomu, aby zaznamenávala výsledky svých sledování. Pokud jde o směrnice Federální rady ze dne 16. března 1981 aplikovatelné na zpracování osobních dat ve federální správě, ty byly vypracovány pro úředníky státní správy a nejsou tudíž dostatečně jasné a přesné, aby umožnily občanům ujistit se o svých právech a povinnostech.

Podle jeho tvrzení tudíž státní orgány nejednaly v souladu s platnými pravidly, jelikož oddíl 66 (1 ter) FCPA a oddíl 414 směrnic Federální rady ze dne 16. března 1981 aplikovatelných na zpracování osobních dat ve federální správě stanoví, že záznamy, u kterých se ukázalo, že nejsou nezbytné k vedení vyšetřování, mají být zničeny.

Závěrem stěžovatel poukázal na to, že legislativa, která vstoupila v platnost počátkem devadesátých let, poté co propukla takzvaná aféra kolem „rejstříku karet“, nedává možnost zahájit soudní řízení s cílem zničit kartu. Proto podle federálního dekretu ze dne 9. října 1992 o nahlížení do dokumentů Úřadu federálního veřejného prokurátora a podle nařízení Federální rady ze dne 20. ledna 1993 o nahlížení do dokumentů Úřadu federálního veřejného prokurátora jsou karty uchovávány ve federálním archivu a všechno, co zainteresované osoby mohou udělat, je nechat si ze svých karet udělat anotace, pokud s jejich obsahem nesouhlasí.

73. Komise se stěžovatelem souhlasila. Zejména konstatovala, že směrnice Federální rady ze dne 16. března 1981 aplikovatelné na zpracování osobních dat ve federální správě jsou nedostatečně přesné a že pouze předpokládají, že existuje právní základ pro uchovávání informací, aniž by samy takový základ poskytovaly.

74. Vláda uvedla, že švýcarský právní systém poskytuje dostatečně přístupný a předvídatelný právní základ s ohledem na „zvláštní povahu tajných opatření v oblasti národní bezpečnosti“. Před rokem 1990, jak Vláda uvedla, se napadaná opatření opírala především o oddíl 17(3) FCPA a o článek 1 dekretu Federální rady ze dne 29. dubna 1958 o policejní službě Úřadu federálního veřejného prokurátora, jehož ustanovení dostala konkrétní formu ve směrnicích Federální rady ze dne 16. března 1981 aplikovatelných na zpracování osobních dat ve federální správě. Vláda poukázala na to, že tyto směrnice byly publikovány ve Federal Gazette (FF 1981, 1, str. 1314).

Vláda uvedla, že po roce 1990 bylo vydáno několik předpisů o zpracování dokumentů obsahujících osobní data a o nahlížení do nich, zejména nařízení Federální rady ze dne 5. března 1990 o zpracování dokumentů o federální státní bezpečnosti, federální dekret ze dne 9. října 1992 o nahlížení do dokumentů Úřadu federálního veřejného prokurátora a nařízení Federální rady ze dne 20. ledna 1993 o nahlížení do dokumentů Úřadu federálního veřejného prokurátora.

(i) Založení karty

75. Soud poznamenává, že v prosinci 1991, kdy byla karta o stěžovateli vytvořena, byl v platnosti federální zákon o trestním řízení, dekret Federální rady ze dne 29. dubna 1958 o policejní službě Úřadu federálního veřejného prokurátora a směrnice Federální rady ze dne 16. března 1981 aplikovatelné na zpracování osobních dat ve federální správě. Žádný z těchto předpisů však výslovně nezmiňuje existenci rejstříku vedeného Úřadem federálního veřejného prokurátora, což vyvolává otázku, zda existuje „právní základ ve švýcarském právu“ pro tvorbu daných karet, a pokud ano, zda tento právní základ byl „přístupný“ (viz výše citovaný rozsudek ve věci Leander, str. 23, § 51). V této souvislosti Soud konstatuje, že směrnice Federální rady ze dne 16. března 1981 byly především vydány pro personál státní správy.

V daném případě však Soud neshledává nezbytným o této věci rozhodovat, jelikož i za předpokladu, že existoval právní základ pro vytvoření karty v prosinci 1981, tento právní základ nebyl „předvídatelný“.

76. Soud již konstatoval výše (viz odstavce 58 a 59), že oddíl 17(3) FCPA a článek I dekretu Federální rady ze dne 29. dubna 1958 o policejní službě Úřadu federálního veřejného prokurátora byly koncipovány v příliš obecných pojmech, aby uspokojily požadavek předvídatelnosti v oblasti odposlouchávání telefonů. Z důvodů, které již byly uvedeny, Soud dochází ke stejnému závěru ohledně vytvoření karty o stěžovateli.

Pokud jde o směrnice Federální rady ze dne 16. března 1981 aplikovatelné na zpracování osobních dat ve státní správě, ty stanoví některé obecné zásady, například že „musí existovat právní základ pro zpracování osobních dat“ (oddíl 411) nebo že „osobní údaje mohou být zpracovávány pouze pro velmi specifické účely“ (oddíl 412), avšak neobsahují žádné vhodné ustanovení ohledně rozsahu a podmínek výkonu pravomoci svěřené Úřadu federálního veřejného prokurátora zaznamenávat a uchovávat informace; nespecifikují tudíž podmínky, za nichž mohou být karty vytvářeny, postupy, jež by se měly dodržovat, informace, které mohou být uchovávány, či komentáře, jež by mohly být zakázány.

Takové směrnice jako federální zákon o trestním řízení a dekret Federální rady ze dne 29. dubna 1958 o policejní službě Úřadu federálního veřejného prokurátora nelze pokládat za dostatečně jasné a podrobné, aby garantovaly adekvátní ochranu proti zasahování orgánů do práva stěžovatele na respektování jeho soukromého života.

77. Vytvoření karty o stěžovateli tudíž nebylo „v souladu se zákonem“ ve smyslu článku 8 Úmluvy.

(ii) Uložení karty

78. Soud poukazuje především na to, že by se zdálo nepravděpodobným, kdyby uložení karty, která nebyla vytvořena „v souladu se zákonem“, splňovalo tento požadavek.

Kromě toho Soud konstatuje, že švýcarské právo, jak před rokem 1990, tak i po něm, výslovně stanovilo, že údaje, jež se ukázaly jako nikoli „nezbytné“ nebo „neplnily již svůj účel“, mají být zničeny (oddíl 66/1 ter/ FCPA, oddíl 414 směrnice Federální rady ze dne 16. března 1981 aplikovatelné na zpracování osobních údajů ve federální správě a článek 7 federálního dekretu ze dne 9. října 1992 o nahlížení do dokumentů Úřadu federálního veřejného prokurátora).

V daném případě státní orgány nezničily uložené informace, když se ukázalo, že se nepřipravuje žádný trestný čin, jak konstatoval Federální soud ve svém rozsudku ze dne 14. září 1994.

79. Z těchto důvodů nebylo uložení karty stěžovatele „v souladu se zákonem“ ve smyslu článku 8 Úmluvy.

80. Soud dospívá k závěru, že jak vytvoření napadené karty Úřadem federálního veřejného prokurátora, tak její uložení v rejstříku karet Konfederace znamenalo zásah do soukromého života stěžovatele, o němž nelze tvrdit, že byl „v souladu se zákonem“, jelikož švýcarský zákon neupravuje dostatečně jasně rozsah a podmínky diskreční pravomoci státních orgánů v oblasti, která se posuzuje. Z toho vyplývá, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

(b) Účel a nezbytnost zásahu

81. S přihlédnutím k výše uvedenému závěru nepokládá Soud za nezbytné zkoumat, zda byly splněny další požadavky odstavce 2 článku 8.

III. Údajné porušení článku 13 Úmluvy

82. Stěžovatel rovněž tvrdil, že byl porušen článek 13 Úmluvy, který zní takto:
„Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“

A. Předběžná námitka Vlády

83. Vláda poznamenala, že stěžovatel nezopakoval svou stížnost týkající se článku 13 Úmluvy ve svém podání ze dne 11. května 1999. Na základě toho Vláda usoudila, že není třeba se touto otázkou zabývat.

84. Soud konstatuje, že stěžovatel odkazoval na článek 13 před Komisí, že Komise tuto stížnost posuzovala ve své zprávě ze dne 20. května 1998 a že poté, co vyzvala stěžovatele k tomu, aby předložil Soudu podklady vztahující se k otázkám vyvolaným tímto případem, který byl Komisí prohlášen za přijatelný, stěžovatel předložil připomínky k článku 13 ve své zprávě, která byla založena do spisu 14. června 1999.

V souladu s tím má Soud za to, že stěžovatel neprojevil úmysl vzdát se před ním své stížnosti na porušení článku 13 Úmluvy, které již namítal před Komisí. Proto nelze předběžnou námitku Vlády uznat.

B. Meritum stížnosti

85. Stěžovatel tvrdil, že neměl „účinný právní prostředek nápravy“, jelikož nemohl před Federálním soudem nastolit otázku, zda je odposlech telefonu a vytvoření a uložení karty legální.

86. Komise konstatovala, že správní žaloba podaná stěžovatelem znamenala „účinný právní prostředek nápravy“.

87. Vláda s tímto nálezem souhlasila. Vláda zdůraznila, že podáním správní žaloby u Federálního soudu sledoval stěžovatel získání náhrady za morální škodu a alternativně požadoval rozhodnutí v tom smyslu, že vytvoření karty o jeho osobě bylo protiprávní.

88. Soud především připomíná, že v případech vycházejících z individuálních stížností není úkolem Soudu abstraktně přezkoumávat relevantní právní předpisy či praxi; Soud se musí v nejvyšší možné míře omezit, aniž by přehlížel obecné souvislosti, na posuzování otázek nastolených případem, kterým se zabývá (viz rozsudek ve věci Holy Monasteries v. Řecko ze dne 9. prosince 1994, Série A č. 301-A, str. 30-31, § 55).

Dále pak Soud poznamenává, že článek 13 Úmluvy vyžaduje, aby každý jednotlivec, který se pokládá za poškozeného opatřením údajně odporujícím Úmluvě, měl právní prostředek nápravy před národním orgánem, aby jednak bylo o jeho žalobě rozhodnuto a jednak aby, je-li to vhodné, dosáhl nápravy (viz výše citovaný rozsudek ve věci Leander, str. 29-30, § 77). Toto ustanovení však nevyžaduje jistotu, že výsledek bude příznivý (viz rozsudek ve věci D. v. Spojené království ze dne 2. května 1997, Reports 1997-III, str. 798, § 71).

89. V daném případě Soud poznamenává, že stěžovatel mohl nahlédnout do své karty, jakmile o to požádal, v roce 1990, když se veřejnost dověděla o existenci rejstříku karet vedeném Úřadem federálního veřejného prokurátora. Soud rovněž poukazuje na to, že stěžovatel podal správní žalobu u Federálního soudu a že při této příležitosti si mohl stěžovat za prvé na neexistující právní základ pro odposlech telefonu a pro vytvoření jeho karty a za druhé na neexistující „účinný právní prostředek nápravy“ proti těmto opatřením. Soud poznamenává, že Federální soud měl pravomoc rozhodnout o těchto stížnostech a že je řádně posoudil. V této souvislosti Soud připomíná, že pouhá skutečnost, že všechny požadavky stěžovatele byly zamítnuty, není postačující pro to, aby bylo možné určit, zda byla správní žaloba „účinná“ či nikoli.

90. Stěžovatel tudíž měl účinný právní prostředek nápravy podle švýcarského práva k tomu, aby si stěžoval na údajné porušení Úmluvy. Proto článek 13 nebyl porušen.

IV. Aplikace článku 41 Úmluvy

91. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Škoda

92. Stěžovatel požadoval 1000 švýcarských franků (CHF) jako náhradu morální škody, přičemž nepožadoval žádnou náhradu hmotné škody.

93. Vláda tvrdila, že pokud Soud shledá porušení Úmluvy, pak bude morální škoda adekvátně kompenzována publicitou, jež se rozsudku dostane.

94. Soud má za to, že morální škoda je adekvátně kompenzována nálezem porušení článku 8 Úmluvy.

B. Náklady a výdaje

95. Stěžovatel rovněž požadoval 7082,15 CHF jako náhradu svých nákladů a výdajů řízení před orgány Úmluvy.

96. Vláda prohlásila, že ve světle okolností daných tímto případem a s přihlédnutím k částkám, které Soud přiznal u jiných stížností proti Švýcarsku, je připravena zaplatit 5000 CHF.

97. Soud má za to, že požadavek na úhradu nákladů a výdajů je rozumný a že by měl být přiznán v plné výši.

C. Úroky z prodlení

98. V souladu s informacemi, jež má Soud k dispozici, činí zákonná roční úroková míra aplikovatelná ve Švýcarsku ke dni přijetí tohoto rozsudku 5 %.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Konstatuje, že byl porušen článek 8 Úmluvy z důvodu přerušení telefonického hovoru;
2. Konstatuje, že byl porušen článek 8 Úmluvy z důvodu vytvoření a uložení informační karty;
3. Zamítá předběžnou námitku Vlády týkající se článku 13 Úmluvy;
4. Konstatuje, že článek 13 Úmluvy nebyl porušen;
5. Konstatuje, že tento rozsudek sám o sobě znamená dostatečně spravedlivé zadostiučnění, pokud jde o morální škodu, kterou stěžovatel utrpěl;
6. Konstatuje, že
 - (a) žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli v tříměsíční lhůtě 7082,15 (sedm tisíc osmdesát dva švýcarských franků a patnáct centimů) jako úhradu nákladů a výdajů;
 - (b) z této částky budou zaplaceny roční úroky ve výši 5 % po uplynutí výše uvedené tříměsíční lhůty až do urovnání;
7. Zamítá zbývající část požadavku na spravedlivé zadostiučnění.

Vyhotoveno v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášeno na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 16. února 2000.

Michele DE SALVIA
tajemník Soudu

Elizabeth PALMOVÁ
předsedkyně

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

27. února 1992

VĚC RIDI

(Rozsudek ve věci Ridi versus Itálie)

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“), zasedající podle článku 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a podle relevantních ustanovení Jednacího řádu Soudu jako Senát, který tvořili soudci R. Ryssdal, předseda, F. Matscher, B. Walsh, C. Russo, A. Spielmann, N. Valticos, A. N. Loizou, J. M. Morenilla, F. Bigi, jakož i M.-A. Eissen, tajemník Soudu, a H. Petzold, zástupce tajemníka Soudu, po uzavřené poradě, která se konala dne 30. října 1991 a 24. ledna 1992, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl postoupen Soudu Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 8. března 1991, v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházela stížnost (č. 11911/85) proti Italské republice předložená Komisi podle článku 25 italským občanem, panem Antoniem Ridi, dne 12. října 1985.

Žádost Komise se opírala o články 44 a 48 a o prohlášení, jímž Itálie uznala obligatorní pravomoc Soudu (článek 46). Cílem stížnosti bylo dosáhnout rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků odpovědného státu podle článku 6 § 1 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný v souladu s ustanovením 33 § 3 písm. d) Jednacího řádu Soudu stěžovatel prohlásil, že si nepřeje zúčastnit se jednání.

3. Dne 23. dubna 1991 předseda Soudu rozhodl, že v souladu s ustanovením 21 § 6 Jednacího řádu Soudu a v zájmu řádného chodu justice budou tento případ a případy Diana, Casciarolli, Manieri, Mastrantonio, Idrocalce S.r.l., Owners` Services Ltd. Cardarelli, Golino, Taiuti, Maciariello, Manifattura FL, Steffano, Ruotolo, Vorrasi, Cappello, G. v. Itálie, Caffè Roversi S.p.a., Andreucci, Gana, Barbagallo, Cifola, Pandolfelli a Palumbo, Arena, Pierazzini, Tusa, Cooperativa Parco Cuma, Serrentino, Cormio, Lorenzi, Bernardini a Gritti a Tumminelli projednány týměž Senátem.

4. Senát, který byl k tomuto účelu vytvořen, zahrnoval ex officio pana C. Russo, zvoleného soudce s italským občanstvím (článek 43 Úmluvy), a pana R. Ryssdala, předsedu Soudu (ustanovení 21 § 3 písm. b) Jednacího řádu Soudu). Téhož dne, za účasti tajemníka Soudu, vylosoval předseda Soudu jména dalších sedmi členů, jimiž se stali F. Matscher, J. Pinheiro Farinha, Sir Vincent Evans, A. Spielmann, I. Foighel, J. M. Morenilla a F. Bigi (článek 43 in fine Úmluvy a ustanovení 21 § 4 Jednacího řádu Soudu).

Následně pak B. Walsh, A. N. Loizou a N. Valticos, náhradní soudci, nahradili pana Pinheiro Farinha a Sira Vincenta Evanse, kteří oba rezignovali, a jako jejich nástupci se ujali svých funkcí před rozpravou konanou dne 30. října, a pana Foighela, který nebyl schopen zů-

častnit se dalšího projednávání případu (ustanovení 2 § 3, 22 § 1 a 24 § 1 Jednacího řádu Soudu).

5. Pan Ryssdal se ujal funkce předsedy Senátu (ustanovení 21 § 5 Jednacího řádu Soudu) a prostřednictvím zástupce tajemníka Soudu konsultoval se zástupcem italské vlády (dále jen „Vláda“) a s delegátem Komise organizaci řízení (ustanovení 37 § 1 a 38 Jednacího řádu Soudu). V souladu s postupem, který vzešel z těchto konsultací, obdržel tajemník Soudu vyjádření Vlády dne 16. července 1991. Dopisem, který došel 22. srpna, informoval sekretář Komise tajemníka Soudu, že delegát Komise nepokládá za nutné se k této otázce vyjádřit.

6. Dne 28. června 1991 Senát rozhodl, že nesvolá ústní jednání, jelikož usoudil, že jsou splněny podmínky pro takovou odchylku od běžného postupu (ustanovení 26 a 38 Jednacího řádu Soudu).

7. Dne 28. srpna předložila Komise spis týkající se řízení, které před ní proběhlo, jak o to požádal tajemník Soudu na pokyn předsedy.

8. Dne 5. listopadu 1991 obdržela Komise podání, které stěžovatel zaslal tajemníkovi Soudu dne 21. června ohledně jeho požadavků na spravedlivé zadostiučinění (článek 50 Úmluvy, články 50 a I písm. k/ v jejich spojení). Vláda komentovala tyto požadavky ve svém podání.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

9. Pan Antonio Ridi je italským občanem, který žije ve Florencii. Je penzistou. Skutečností zjištěné Komisí podle článku 31 § 1 Úmluvy jsou následující (odstavce 16-24 zprávy Komise):

- „16. Dne 4. května 1976 zaslal stěžovatel a tři další osoby Okresnímu soudu Belluno žalobu proti panu Z., již se domáhal náhrady škody vzniklé z protiprávního rozšíření cesty pro vozíky, která přetínala pozemek, jenž jim společně patřil, jakož i uvedení do původního stavu.
17. Po ústních jednáních, která proběhla ve dnech 3. listopadu 1976, 9. března a 11. května 1977, si dne 22. února 1978 vyšetřující soudce vyžádal znalecký posudek.
18. Téhož dne se jmenovaný znalec vzdal svého jmenování, což učinil i další znalec jmenovaný dne 6. února 1979. Třetí znalec, jmenovaný dne 2. května 1979, byl vzat do přísahy při ústním jednání dne 27. června 1979 a svůj posudek předložil dne 25. srpna 1979.
19. Další ústní jednání proběhla ve dnech 24. října 1979 a 16. ledna 1980. Tohoto dne si stěžovatel vyžádal další znalecký posudek, který byl předložen 28. března 1980.
20. Při dalším ústním jednání dne 29. října 1980 stěžovatel požádal, aby byl znalec vyměněn, s odůvodněním, že jeho posudek není spolehlivý. Svou žádost stěžovatel obnovil při ústních jednáních ve dnech 15. dubna a 11. listopadu 1981. Vyšetřující soudce žádosti vyhověl dne 12. března 1982 a povolal nového znalce, který byl vzat do přísahy při ústním jednání dne 7. dubna 1982 a bylo mu uloženo, aby svůj posudek předložil do devadesát dnů. Jelikož tato lhůta nebyla dodržena, bylo ústní jednání odročeno ze 14. července 1982 na 13. října 1982, kdy byl případ shledán připraveným pro soud.

21. Při ústním jednání dne 2. března 1983 předložily strany svá poslední podání a případ byl postoupen příslušnému senátu soudu.
22. Strany byly obeslány před tento senát na 17. ledna 1984, avšak k jednání došlo až 16. dubna 1985, protože soudce zpravodaj byl mezitím přeložen.
23. Dne 8. května 1985 vynesl soud rozsudek ve prospěch stěžovatele. Text rozsudku byl zaregistrován v kanceláři soudu dne 8. října 1985. Dne 18. září 1986 se pan Z. proti rozhodnutí soudu odvolal.
24. Řízení před Odvolacím soudem v Benátkách, jehož průběh nebyl upřesněn, skončilo ústním jednáním dne 15. března 1988, kdy odvolací soud vynesl rozsudek, v němž se konstatovalo, že stěžovatel a další spoluvlastníci prodali uvedený pozemek dne 17. prosince 1976 kupujícím, kteří jej převedli na pana Z. dne 11. září 1986. Odvolací soud se proto mohl vyslovit pouze k náhradě škody utrpěné žalobci do 17. prosince 1976 a celkovou škodu stanovil ve výši 100 000 italských lir. Text rozhodnutí byl zaregistrován v kanceláři odvolacího soudu dne 2. května 1988.
25.

10. Dopisem ze dne 28. března 1991 si stěžovatel stěžoval, že podal odvolání u Kasačního soudu dne 8. března 1989. k němuž však nebylo přihlédnuto, protože nebylo podáno advokátem.

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

11. Pan Ridi předložil Komisi svou stížnost dne 12. října 1985. Stěžoval si na délku civilního řízení, k němuž dal podnět, a odvolal se na článek 6 § 1 Úmluvy.

12. Dne 11. května 1990 prohlásila Komise stížnost (č. 11911/85) za přípustnou. Ve své zprávě ze dne 15. ledna 1991 (článek 31) vyjádřila jednomyslný názor, že článek 6 § 1 byl porušen.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 6 § 1

13. Stěžovatel tvrdil, že jeho civilní žaloba nebyla projednána v „přiměřené lhůtě“ jak vyžaduje článek 6 § 1 Úmluvy, podle něhož:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla ... v přiměřené lhůtě projednána ... soudem.“

Vláda tomuto názoru oponovala, kdežto Komise jej akceptovala.

14. Období, které je třeba vzít v úvahu, počalo běžet dne 4. května 1976, kdy bylo zahájeno řízení proti panu Z. před Okresním soudem v Bellunu. Skončilo nejpozději 2. května

1989, kdy se rozsudek Odvolacího soudu v Benátkách stal konečným, protože odvolání ke kasačnímu soudu nebylo podáno v náležitě formě (viz rozsudek ve věci Pugliese /II/ v. Itálie ze dne 24. května 1991, Serie A č. 206-A, str. 8, § 16).

15. Přiměřenost délky řízení je třeba posuzovat s ohledem na kritéria zakotvená v judikatuře Soudu a ve světle okolností případu, které vyžadují globální posouzení.

16. Vláda namítla, že příslušné soudy jsou zavaleny prací a že nemohly zabránit prvním dvěma znalcům zříci se jejich jmenování a přinutit čtvrtého a posledního, aby splnili své povinnosti ve stanovené lhůtě. Kromě toho stěžovatel nepožadoval, aby byl jeho případ projednán rychleji.

17. Jednalo se však o jednoduchý případ. Jeho šetření ale přesto zabralo téměř šest let (3. listopadu 1976 – 13. října 1982) a bylo zde dlouhé období stagnace v řízení před příslušným senátem okresního soudu (2. března 1983 – 16. dubna 1985).

Pokud jde o první z těchto období, Soud poznamenává, že znalci „jednali v rámci soudního řízení, nad nímž měl dohled soudce; ten byl odpovědný za přípravu případu a za rychlé vedení řízení“ (viz rozsudek ve věci Capuano v. Itálie ze dne 25. června 1987, Serie A č. 119, str. 13, § 30).

Druhé období bylo rovněž značně dlouhé. Vláda se odvolávala na značný nával případů u Okresního soudu v Bellunu, avšak článek 6 § 1 ukládá smluvním státům, aby organizovaly své právní systémy tak, aby jejich soudy mohly splnit všechny jeho požadavky (viz, inter alia, rozsudek ve věci Vocaturo v. Itálie ze dne 24. května 1991, Serie A č. 206-C, str. 32, § 17).

Kromě toho lze těžko pochopit, proč registrace rozsudku ze dne 8. května 1985 u soudní kanceláře trvala pět měsíců.

Je pravdou, že stěžovatel a další žalobci se zřejmě opozdili s jeho předložením panu Z., takže stát nelze činit odpovědným za období delší než jedenáct měsíců, které uplynuly před podáním odvolání (8. října 1985 – 18. září 1986), a ostatně ani za další rok, který uběhl do okamžiku, kdy se rozsudek Odvolacího soudu v Benátkách stal konečným. Kromě toho se ukazuje, že řízení před odvolacím soudem mělo normální průběh.

18. Nicméně Soud nemůže pokládat v daném případě dobu jeho trvání za „přiměřenou“. Proto zde došlo k porušení článku 6 § 1.

II. Aplikace článku 50

19. Podle článku 50 Úmluvy:

„Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy, a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přízná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Škoda

20. Pan Ridi požadoval náhradu nehmotné škody, aniž by uvedl konkrétní částku.

Soud uznává, že stěžovatel musel utrpět určitou škodu tohoto druhu, avšak za okolností daného případu má stejně jako Vláda za to, že nález porušení článku 6 § 1 Úmluvy mu poskytuje dostatečné spravedlivé zadostiučinění ve smyslu článku 50.

B. Náklady a výdaje

21. Stěžovatel rovněž požadoval 7 178 840 italských lir jako náhradu nákladů a výdajů vynaložených před vnitrostátními soudy.

22. Soud se v podstatě připojuje k názoru vyjádřenému Vládou, že pan Ridi nemá nárok na požadovanou částku, neboť důkazy neprokázaly příčinnou souvislost mezi těmito náklady a délkou řízení.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Konstatuje, že byl porušen článek 6 § 1;
2. Konstatuje, že tento rozsudek je sám o sobě dostatečným spravedlivým zadostiučiněním ve smyslu článku 50, pokud jde o údajnou nehmotnou škodu;
3. Zamítá zbytek stěžovatelových požadavků.

Vyhotoveno v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášeno na veřejném zasedání v budově lidských práv ve Strasbourgu dne 27. února 1992.

Marc-Andé EISSEN
tajemník Soudu

Rolv RYSSDAL
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
4. června 2002
VĚC KOMANICKÝ
(Rozsudek ve věci Komanický versus Slovensko)

Evropský soud pro lidská práva - Čtvrtá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci Sir Nicolas Bratza, předseda, M. Pellonpää, A. Pastor Ridruejo, J. Makarczyk, V. Strážnická, R. Maruste, S. Pavlovská a dále M. O'Boyle, tajemník sekce, po uzavřené poradě, která se konala dne 14. května 2002, uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ vyvstal na základě stížnosti (č. 32106/96) proti Slovenské republice, podané u Evropské komise pro lidská práva (dále jen „Komise“) na základě dřívějšího článku 25 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) slovenským občanem panem Ioanem Kornelijem Komanickým (dále jen „stěžovatel“) dne 1. listopadu 1995.

2. Slovenská vláda byla zastoupena svým zástupcem panem P. Vršanským.

3. Stěžovatel zejména tvrdil, že jeho právo na spravedlivé a veřejné projednání bylo porušeno v řízení ohledně jeho výpovědi z pracovního poměru v roce 1991 a že v tomto případě z tohoto hlediska neměl žádný účinný právní prostředek nápravy.

4. Stížnost byla postoupena Soudu dne 1. listopadu 1998, když Protokol č. 11 k Úmluvě vstoupil v platnost (článek 5 § 2 Protokolu č. 11).

5. Stížnost byla přidělena Druhé sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl vytvořen senát k projednání tohoto případu (článek 27 § 1 Úmluvy), jak stanoví ustanovení 26 § 1 Jednacího řádu Soudu.

6. Dne 13. září 2001 prohlásil senát stížnost za částečně přípustnou.

7. Dne 1. listopadu 2001 Soud změnil složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Tento případ byl přidělen nově složené Čtvrté sekci (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu).

8. Stěžovatel i Vláda uplatnili připomínky k meritu věci (ustanovení 59 § 1 Jednacího řádu Soudu). Senát rozhodl, po konzultaci se stranami, že k meritu věci není nutné ústní jednání (ustanovení 59 § 2 in fine Jednacího řádu Soudu).

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

9. Stěžovatel byl zaměstnán na Okresním národním výboru v Bardějově. V roce 1988 dostal výpověď pro porušení kázně. Následně pak soudy ve dvou instancích prohlásily výpověď za protiprávní. Jejich rozhodnutí se stalo konečným dne 2. srpna 1991.

10. V roce 1990, kdy výše uvedené řízení stále ještě probíhalo, přestaly národní výbory ex lege existovat a jejich likvidace formálně skončila 31. července 1991. Národní výbory byly nahrazeny okresními úřady, které však formálně nebyly jejich právními nástupci.

11. Dne 2. září 1991 dal Okresní úřad v Bardějově stěžovateli výpověď podle § 46 odst. 1 zákoníku práce. Výpověď nabyla účinnosti dne 31. prosince 1991. Stěžovatel toto rozhodnutí napadl. Argumentoval zejména tím, že výpověď je protiprávní, a požadoval náhradu škody způsobené ukončením jeho pracovní smlouvy.

12. Dne 16. července 1993 Okresní soud v Bardějově strany vyslechl a žalobu stěžovatele zamítl.

13. Stěžovatel se odvolal. Tvrdil, že vládní nařízení upravující likvidaci bývalých národních výborů je protiprávní, že se stal zaměstnancem Okresního úřadu v Bardějově poté, co jeho výpověď z roku 1988 byla prohlášena za protiprávní dne 2. srpna 1991, a že okresní úřad mu vyplácel mzdu až do konce roku 1991.

14. Dne 8. března 1994 vyslechl strany Krajský soud v Košicích. Případ byl odročen a zástupce žalované strany byl vyzván, aby předložil vládní nařízení ze dne 24. listopadu 1990 týkající se praktických aspektů likvidace národních výborů. Dne 14. dubna 1994 si stěžovatel u krajského soudu stěžoval, že soud měl o případu rozhodnout 8. března 1994, jelikož měl k dispozici všechny relevantní důkazy. Další ústní jednání před krajským soudem proběhlo 26. dubna 1994. Strany byly seznámeny s listinnými důkazy předloženými zástupci žalované strany. Stěžovatel požádal o vyloučení soudců krajského soudu.

15. Dne 7. července 1994 Krajský soud v Košicích zrušil rozsudek soudu první instance a nařídil okresnímu soudu, aby si vyžádal další důkazy. V rozhodnutí se uvádělo, že soud první instance nestanovil s dostatečnou jistotou, zda stěžovatel byl či nebyl zaměstnán Okresním úřadem v Bardějově mezi 2. srpnem 1991 a jeho druhou výpovědí. Krajský soud zejména shledal nezbytným stanovit, zda v daném období stěžovatel obdržel plat nebo jeho náhradu, tj. zda částky, které obdržel, byly vypláceny z fondů přidělených okresnímu úřadu nebo ze zvláštního fondu Ministerstva vnitra. Odvolací soud dále uložil okresnímu soudu, aby stanovil, zda Ministerstvo vnitra zmocnilo či nezmocnilo přednostu Okresního úřadu v Bardějově, aby vyhověl požadavkům stěžovatele. V rozhodnutí se uvádělo, že za účelem stanovení těchto faktů mají být vyslechnuti svědkové. Případ byl vrácen Okresnímu soudu v Bardějově k novému projednání a rozhodnutí.

16. Stěžovatel a zástupce žalované strany se dne 8. září 1994 k okresnímu soudu nedostavili. Stěžovatel se nedostavil k dalším ústním jednáním připraveným na 26. září 1994 a na 4. říj-

na 1994. K posledně uvedenému datu svou nepřítomnost omluvil. Ve svém dopise ze dne 3. října 1994 stěžovatel uvedl, že se nemohl zúčastnit ústního jednání z osobních důvodů a že mu nebylo dovoleno, aby se řádně seznámil se spisem k danému případu. Stěžovatel dále požádal, aby svědkové a zástupci žalované strany nebyli vyslechnuti v jeho nepřítomnosti.

17. Další ústní jednání bylo nařízeno na 4. listopadu 1994. Okresní soud projednal případ za nepřítomnosti stěžovatele, protože podle Vlády obeslání bylo zasláno stěžovatelově deceři a stěžovatel sám se neomluvil. Stěžovatel tvrdí, že nebyl obeslán. Dne 4. listopadu 1994 vyslechl okresní soud dva úředníky Okresního úřadu v Bardějově, kteří potvrdili, že stěžovatel nebyl tímto úřadem zaměstnán a že neobdržel žádný plat z rozpočtu okresního úřadu. Náhrada platu, kterou stěžovatel obdržel mezi 2. srpnem 1991 a 31. prosincem 1991, tj. do doby, než se jeho výpověď stala účinnou, byla placena ze zvláštního fondu Ministerstva vnitra. Svědkové dále vysvětlili, že výpověď, kterou okresní úřad zaslal stěžovateli, se vztahovala k jeho pracovní smlouvě s okresním národním výborem, který mezitím přestal existovat. Okresní soud ji zaslal v souladu s příslušnými instrukcemi vydanými Ministerstvem vnitra.

18. Dne 14. listopadu 1994 okresní soud případ odročil, protože stěžovatel se předem omluvil pro nemoc.

19. Další jednání bylo stanoveno na 10. ledna 1995. Stěžovatel obdržel obeslání dne 27. prosince 1994. Stěžovatel podle jeho tvrzení zaslal o půl osmé ráno dne 10. ledna 1995 dopis kanceláři okresního soudu, v němž soud informoval, že se nezúčastní jednání stanoveného na půl deváté dopoledne téhož dne. V dopise stěžovatel uvedl, že před několika dny mu nebylo dovoleno nahlédnout do spisu a že tudíž nepokládá za nutné se omlouvat za svou nepřítomnost. Vláda uvádí, že dopis byl soudní kanceláři doručen v deset hodin dopoledne. To stěžovatel popírá a tvrdí, že doba doručení dopisu na něm byla vyznačena později a že na jeho kopii dopisu, orazítkované kanceláři soudu, není hodina doručení vyznačena.

20. Dne 10. ledna 1995 pokračoval Okresní soud v Bardějově v řízení za nepřítomnosti stěžovatele. Soud vynesl rozsudek, jímž žalobu zamítl. V rozsudku okresní soud uvedl, že okresní úřad není právním nástupcem bývalého stěžovatelova zaměstnavatele a že stěžovatel nemá právo na to, aby byl zaměstnán okresním úřadem. Soud konstatoval, že zasláním výpovědi stěžovateli jednal okresní úřad v souladu s platnými nařízeními Ministerstva vnitra a Ministerstva financí. Podle těchto nařízení byly okresní úřady pověřeny, aby urovnaly otázky spojené s pracovně právními vztahy, které zůstaly nedořešeny poté, co pracovní skupiny vytvořené za účelem likvidace národních výborů přestaly k 31. červenci 1991 existovat. Soud dospěl k závěru, že okresní úřad jednal v souladu s § 251 zákoníku práce.

21. Stěžovatel se odvolal. Uvedl, že okresní úřad neměl právo zaslat mu výpověď a že mu měl nabídnout práci poté, co jeho výpověď od předchozího zaměstnavatele byla prohlášena za

protiprávní. Tvrdil, s odkazem na relevantní výplatní pásky, že byl placen ze stejného účtu jako ostatní zaměstnanci okresního úřadu poté, co jeho první výpověď byla prohlášena za protiprávní dne 2. srpna 1991. Stěžovatel pokládal za irrelevantní, že Ministerstvo vnitra dalo okresnímu úřadu k dispozici částku peněz za účelem urovnání některých nedořešených případů týkajících se existence bývalých národních výborů, jelikož podle jeho názoru tato částka peněz byla použita pro různé účely. Ve svém odvolání stěžovatel uvedl, že byl kontrolorem a že měl výborné znalosti o významných otázkách. Věrohodnost jeho tvrzení může být dokázána znalcem.

22. Stěžovatel si rovněž u odvolacího soudu stěžoval, že okresní soud nevzal v úvahu jeho argumenty, že neshromáždil relevantní fakta a že jednal v jeho nepřítomnosti. Závěrem stěžovatel uvedl, že by odvolací soud měl případ projednat v jeho přítomnosti, že nemá v úmyslu se k případu před soudem dále ústně vyjádřit a že si přeje položit otázky svědkům a zástupcům žalované strany za účelem objasnění relevantních skutečností.

23. Jednání před Krajským soudem v Košicích nařízená na 20. září 1995 a na 26. ledna 1996 byla odročena, jelikož se strany nedostavily. Stěžovatel omluvil svou nepřítomnost v obou případech. Před druhým z výše nařízených jednání informoval stěžovatel soud, že měl různé problémy včetně zdravotních, a požádal, aby o případu bylo rozhodnuto za jeho přítomnosti.

24. Příští jednání bylo nařízeno na 6. března 1996. Krajský soud vyzval stěžovatele, aby pro případ, že se jej nebude moci zúčastnit, předložil lékařské potvrzení, neboť jinak bude o případu rozhodnuto za jeho nepřítomnosti. Dne 2. března 1996 zaslal stěžovatel doporučený dopis v obálce adresované „Státnímu krajskému soudu“ v Košicích. V dopise stěžovatel informoval krajský soud, že je nemocen, a přiložil lékařské potvrzení. Stěžovatel dále soud požádal, aby případ neprojednával za jeho nepřítomnosti. V dopise bylo uvedeno číslo jednací, jméno předsedajícího soudce a také datum ústního jednání.

25. Dopis byl orazítkován kanceláří krajského soudu. Razítko označuje, že dopis byl doručen 5. března 1996. Na dopise je rukou psaná poznámka předsedy krajského soudu ze dne 4. března 1996 stanovící, že dopis má být předán předsedajícímu soudci. Na dopise je ještě další rukou psaná poznámka předsedajícího soudce v tom smyslu, že senát, jemuž byl případ přidělen k projednání, dopis obdržel 6. března 1996 o půl jedenácté dopoledne.

26. Vláda uvádí, že dopis byl pokládán za stížnost a že obálka byla předána neotevřená sekretariátu předsedy krajského soudu dne 5. března 1996. Předseda krajského soudu omylem opatřil svou výše uvedenou instrukcí datem 4. března 1996. Podle Vlády obdržel předsedající soudce uvedený dopis pět minut po vynesení rozsudku k danému případu.

27. Dne 6. března 1996 projednal Krajský soud v Košicích případ za stěžovatelovy nepřítomnosti a potvrdil rozsudek soudu první instance. Soud konstatoval, že stěžovatelův dopis odeslaný dne 2. března 1996 obdrželi soudci o půl jedenácté dopoledne, tj. poté, co bylo jednání ukončeno. V rozsudku se dále uvádělo, že dopis byl adresován předsedovi krajského soudu a nikoli předsedajícímu soudci.

28. Ve svém rozsudku krajský soud poukázal na to, že vzal v úvahu další důkaz, neboť požádal Ministerstvo vnitra o zaslání zprávy ohledně delegace pravomocí na okresní úřady. Soud dospěl k závěru, s odkazem na všechny důkazy, které měl k dispozici, že odvolání stěžovatele je neoprávněné.

29. Krajský soud zejména konstatoval, že stěžovatelova výpověď od Okresního národního výboru v Bardějově byla prohlášena za neplatnou rozhodnutím, které se stalo konečným 2. srpna 1991. Do té doby přestaly národní výbory existovat ex lege a jejich likvidace formálně skončila. V souladu s příslušnými nařízeními vydanými Ministerstvem vnitra a Ministerstvem financí bylo nově vytvořeným okresním úřadům uloženo, aby urovnaly jakékoliv pracovní právní problémy týkající se bývalých národních výborů, které nebylo možné dořešit do 31. července 1991. Krajský soud tudíž potvrdil názor soudu první instance, podle něhož Okresní úřad v Bardějově jednal v souladu s ustanovením § 251 zákoníku práce. Krajský soud rovněž přihlédl k doplňujícím důkazům, které okresní soud shromáždil 4. listopadu 1994 a z nichž vyplývalo, že peníze vyplácené stěžovateli pocházely z rozpočtu Ministerstva financí. Krajský soud dospěl k závěru, že se stěžovatel nestal zaměstnancem okresního úřadu. Proto byla předmětná výpověď podána v souladu s ustanovením § 46 odst. 1 zákoníku práce.

30. Dne 23. dubna 1996 podal stěžovatel dovolání ohledně právních aspektů. Stěžoval si, inter alia, že mu nebylo dovoleno jednat před odvolacím soudem, a odvolal se na ustanovení § 237 písm. f) občanského soudního řádu.

31. Dne 26. listopadu 1997 zamítl Nejvyšší soud dovolání ohledně právních aspektů jako nepřijatelné, aniž by vyslechl strany. Ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud konstatoval, že nedošlo k žádnému pochybení ve smyslu § 237 písm. f) občanského soudního řádu v řízení, které stěžovatel napadl. Nejvyšší soud se nevyjádřil k meritu případu.

II. Relevantní vnitrostátní právo a praxe

1. Zákoník práce

32. Ustanovení § 46 odst. 1 písm. b) stanoví, že osoba může dostat výpověď, jestliže organizace, která ji zaměstnává, přestává existovat, nebo má-li být část této organizace začleněna do jiné organizace a tato nemá možnost nabídnout zmíněné osobě práci v souladu s její pracovní smlouvou.

33. Podle ustanovení § 251 v případech, kdy se organizace likviduje, musí likvidátor nebo stát uspokojit požadavky zaměstnanců takovéto organizace.

2. Občanský soudní řád

34. Ustanovení § 101 odst. 1 stanoví, že k tomu, aby bylo dosaženo účelu řízení, jsou účastníci povinni, inter alia, dbát pokynů soudu. Odstavec 2 paragrafu 101 opravňuje soud,

aby pokračoval v řízení dokonce i tehdy, jsou-li účastníci nečinní. Jestliže se účastník řízení nedostaví k ústnímu jednání, i když byl řádně obeslán, a jestliže nepožádá, aby ústní jednání bylo z vážného důvodu odročeno, může soud pokračovat v řízení i za neúčasti tohoto účastníka. Soud pak vezme v úvahu obsah spisu a důkazy, které již byly provedeny.

35. Podle ustanovení § 237 písm. f) je dovolání ohledně právních aspektů možné, bylo-li účastníkovi zabráněno jednáním odvolacího soudu, aby mohl vystoupit před soudem.

36. V souladu s judikaturou Nejvyššího soudu (Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, č. R 31/1995) je nemoc účastníka, která byla řádně lékařsky potvrzena, vážným důvodem ve smyslu ustanovení § 101 odst. 2 občanského soudního řádu. Jestliže účastník řízení včas požádal, aby v takovémto případě bylo řízení odročeno, pak se další soudní projednávání případu za neúčasti tohoto účastníka pokládá za zabraňující mu vystoupit před soudem ve smyslu ustanovení § 237 písm. f) občanského soudního řádu.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

37. Stěžovatel učinil několik podání ohledně otázek, které nebyly zahrnuty do jeho původní stížnosti, a ohledně těch částí stížnosti, které byly prohlášeny za nepřijatelné.

38. Soud připomíná, že rozsah případu, který projednává, je určen rozhodnutím o přípustnosti (viz, *mutatis mutandis*, rozsudek ve věci *Ciraklar v. Turecko* ze dne 28. října 1998, Reports of Judgments and Decisions 1998-VII, str. 3070, § 28). Soud prohlásil za přípustné stížnosti ohledně údajné absence spravedlivého a veřejného projednání a účinného právního prostředku nápravy v tomto ohledu. Z toho plyne, že rozsah daného případu je vymezen výlučně těmito stížnostmi.

I. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy

39. Stěžovatel uvedl, že jeho právo na spravedlivé a veřejné projednání bylo porušeno v řízení ohledně právní platnosti jeho výpovědi v roce 1991. Tvrdil, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy, jehož relevantní část stanoví:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě a veřejně ... projednána ... soudem. ... který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích“

A. Argumenty uplatněné před Soudem

1. Vláda

40. Podle názoru Vlády stěžovatel svým nevhodným chováním sám zapříčinil, že soud rozhodl o případu za jeho nepřítomnosti. Takovýto postup byl v souladu s ustanovením § 101 odst. 2 občanského soudního řádu. Vláda tvrdila, že stěžovatel si byl vědom, že svou žádost o odročení jednání stanoveného na 6. března 1996 měl adresovat přímo předsedajícímu soud-

ci a že mohl rovněž vyrozumět soud o své nepřítomnosti telefonicky nebo telegramem. Z toho Vláda vyvodila závěr, že stěžovatel se ve své podstatě vzdal svého práva na účast při ústním jednání a že se ani nedostavil k soudu osobně, ani se včas a v řádné formě neomluvil.

41. Kromě toho měl stěžovatel možnost předložit všechny tyto argumenty soudům předtím, než byly vyneseny rozsudky. Tyto argumenty se nezměnily poté, co krajský soud zrušil první rozsudek vynesený Okresním soudem v Bardějově dne 16. července 1993, a soudy řádně uvedly stěžovatelovy argumenty ve svých rozhodnutích.

42. Vláda rovněž připomněla, že stěžovatel připustil ve svém podání adresovaném Krajskému soudu v Košicích dne 14. dubna 1994, že nashromážděné důkazy jsou postačující k vynesení rozsudku, a že Nejvyšší soud nenalezl žádná pochybení v řízení u soudů nižší instance. Záruky spravedlivého projednání byly tudíž respektovány.

2. Stěžovatel

43. Stěžovatel uvedl, že článek 6 § 1 byl porušen tím, že soudy neaplikovaly zákon správně a že rozhodly arbitrárně, aniž by jej vyslechly. Pokud jde o jednání před Krajským soudem v Košicích dne 6. března 1996, stěžovatel tvrdil, že jeho dopis s dokumenty uvádějícími, že nebude schopen se jej zúčastnit, byl doručen včas. Pokládá za irelevantní, že soudní administrativa nepředala dopis předsedajícímu soudci před jednáním.

44. Podle názoru stěžovatele bylo jeho právo na spravedlivé a veřejné projednání porušeno, a to zejména tím, že mu nebylo dovoleno prostudovat spis k případu před jednáním u okresního soudu dne 10. ledna 1995 a že neměl možnost se vyjádřit ke svědeckým výpovědím při jednání 4. listopadu 1994. Tyto nedostatky nebyly zhojeny v pozdějším stadiu řízení, jelikož jak krajský soud, tak i Nejvyšší soud rozhodly za jeho nepřítomnosti. Závěrem stěžovatel uvedl, že rozsudek krajského soudu ze dne 6. března 1996 vycházel z dodatečných důkazů, které předložilo Ministerstvo vnitra na žádost krajského soudu a o nichž stěžovatel nevěděl.

B. Zhodnocení Soudu

1. Relevantní principy

45. Soud připomíná, že princip rovnosti zbraní – jeden z prvků širšího pojmu spravedlivý proces – vyžaduje, aby každé straně byla poskytnuta přiměřená příležitost prezentovat svůj případ za podmínky, které jí nezpůsobí podstatnou nevýhodu vis-a-vis jejímu oponentu (viz rozsudek ve věci *Dombo Beheer v. Nizozemí* ze dne 27. října 1993, Serie A č. 274, str. 19, § 33; rozsudek ve věci *Ankerl v. Švýcarsko* ze dne 23. října 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996-V, str. 1567–68, § 38).

46. Pojem spravedlivé projednání rovněž zahrnuje právo na kontradiktorní řízení, podle něhož strany musí mít nejen příležitost předložit jakýkoliv důkaz nutný k tomu, aby se svými

požadavky uspěly, ale musí také vědět o každém uvedeném důkazu a předložených připomínkách, aby mohly ovlivnit rozhodnutí soudu (viz rozsudek ve věci Niederöst-Huber v. Švýcarsko³⁾ ze dne 18. února 1997, Reports 1997-I, str. 108, § 24 a rozsudek ve věci Mantovanelli v. Francie ze dne 18. března 1997, Reports 1997-II, str. 436, § 33).

47. Úkolem Soudu je přesvědčit se o tom, zda řízení posuzováno jako celek bylo spravedlivé, jak vyžaduje článek 6 § 1. V této souvislosti musí být přisouzena důležitost projevům správné administrativy justice. Úkolem Soudu však není zabývat se skutkovými nebo právními omyly, jichž se údajně dopustily vnitrostátní soudy, pokud tyto nemohly porušit práva a svobody chráněné Úmluvou. Kromě toho, zatímco článek 6 Úmluvy garantuje právo na spravedlivé projednání, nestanoví tento článek žádná pravidla ohledně přípustnosti důkazů nebo způsob, jak mají být hodnoceny, což je primárně věcí úpravy vnitrostátním právem a vnitrostátními soudy (viz, mutatis mutandis, rozsudek ve věci Schenk v. Švýcarsko ze dne 12. července 1988, Serie A č. 140, str. 29, § 46; rozsudek ve věci Borgers v. Belgie ze dne 30. října 1991, Serie A č. 214-B, str. 31, § 24 a rozsudek ve věci Garcia Ruiz v. Španělsko ze dne 21. ledna 1999, Reports 1999-I, str. 98–99, § 28).

2. Údajná nespravedlnost při probíhajícím řízení

48. V daném případě Okresní soud v Bardějově dne 4. listopadu 1994 vyslechl svědky v souladu s pokyny odvolacího soudu za účelem stanovit relevantní fakta případu. Jednání proběhlo za neúčasti stěžovatele a mezi stranami je spor o to, zda byl stěžovatel řádně obeslán či nikoliv. Další jednání před okresním soudem proběhlo dne 10. ledna 1995 a mezi stranami je spor o to, zda se stěžovatel omluvil včas a řádným způsobem.

49. Soud má za to, že mu nepřísluší, aby o těchto otázkách rozhodoval, jelikož na každý pád údajné nedostatky řízení u soudu prvního stupně mohly být napraveny během odvolacího řízení. Skutečně také ve svém odvolání proti rozsudku okresního soudu ze dne 10. ledna 1995 stěžovatel uvedl, že okresní soud provedl dokazování a rozhodl za jeho nepřítomnosti. Stěžovatel rovněž tvrdil, že odvolací soud měl vést řízení k jeho případu za jeho přítomnosti, on že měl úmysl učinit další ústní podání a že si přál položit otázky svědkům a zástupcům žalované strany s cílem objasnit relevantní fakta.

50. Stěžovatel tudíž výslovně požadoval, aby dostal příležitost vyjádřit se ústně k předloženým důkazům v průběhu odvolacího řízení. Ať už měl být skutečný účinek důkazů na rozhodnutí poslední instance jakýkoliv, bylo na stěžovateli, aby zhodnotil, zda to vyžaduje jeho vyjádření. Krajský soud v Košicích měl tudíž povinnost dát stěžovateli příležitost, aby předložil své vyjádření ještě před jeho rozhodnutím.

51. Krajský soud měl jasně v úmyslu poskytnout stěžovateli takovouto příležitost tím, že nařídil veřejné jednání na 20. září 1995 a na 26. ledna 1996. V obou případech bylo řízení

³⁾Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit X/97, Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 18990/91, str. 9.

odročeno, protože se strany nedostavily, přičemž stěžovatel svou nepřítomnost omluvil. Třetí jednání bylo stanoveno na 6. března 1996. Stěžovatel omluvil svou nepřítomnost doporučeným dopisem odeslaným 2. března 1996, k němuž připojil lékařské potvrzení. Dopis byl doručen kanceláří krajského soudu nejpозději 5. března 1996, to jest v den předcházející ústnímu jednání.

52. V dopise bylo uvedeno číslo jednací, jméno předsedajícího soudce a také datum jednání. Soud nemůže přisoudit rozhodující význam argumentu Vlády, že na obálce, v níž byl dopis odeslán, byl uveden pouze krajský soud obecně. Proto skutečnost, že dopis byl omylem pokládán za stížnost a že byl předložen sekretariátu předsedy krajského soudu a že byl předán předsedajícímu soudci až po jednání 6. března 1996, nelze uplatňovat jako argument proti stěžovateli.

53. Stěžovatel tudíž požadoval v předstihu, aby jednání bylo odročeno z vážného důvodu ve smyslu ustanovení § 101 odst. 2 občanského soudního řádu. V souladu s judikaturou Nejvyššího soudu za těchto okolností soudní projednání případu za neúčasti strany je procesním pochybením s tím důsledkem, že taková strana se pokládá za subjekt, jemuž bylo zabráněno jednat před soudem. Stěžovatelovo dovolání v tomto smyslu nebylo k ničemu.

54. Soud dále konstatuje, že před rozhodnutím v dané věci posoudil krajský soud dodatečné důkazy, které nebyly provedeny v prvoinstančním řízení, zejména zprávu Ministerstva vnitra ohledně delegace pravomocí na okresní úřady. Stěžovatel se nemohl k těmto důkazům vyjádřit při jednání konaném dne 6. března 1996, které předcházelo vynesení rozsudku ve věci, z důvodů, které mu nelze klást za vinu, jak Soud konstatoval výše.

55. Za těchto okolností a s přihlédnutím k požadavkům principu rovnosti zbraní a k rolí jevů rozhodných pro to, zda byly respektovány, Soud konstatuje, že sledovaný postup neumožnil stěžovateli, aby se řádně účastnil řízení, a tím jej připravil o spravedlivé projednání ve smyslu článku 6 § 1 Úmluvy. Z toho vyplývá závěr, že toto ustanovení bylo porušeno.

3. Údajná arbitrárnost při zamítnutí stěžovatelovy žaloby

56. S přihlédnutím k závěru, že došlo k porušení práva stěžovatele na spravedlivé projednání z výše uvedených důvodů, a po zvážení, že má pouze omezenou pravomoc zabývat se skutkovými či právními omyly vnitrostátních soudů, Soud neshledává nezbytným posoudit odděleně stížnost stěžovatele, že došlo k porušení spravedlnosti řízení také pro údajnou arbitrárnost při zamítnutí jeho žaloby.

II. Údajné porušení článku 13 Úmluvy

57. Stěžovatel uvedl, že neměl k dispozici žádný účinný právní prostředek nápravy, pokud jde o nespravedlnost napadeného řízení. Tvrdil, že byl porušen článek 13, který stanoví toto:

„Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“

58. Vláda uvedla, že stěžovatel měl k dispozici účinný právní prostředek nápravy, a to dovození ohledně právních aspektů k Nejvyššímu soudu. Podle jejího názoru skutečnost, že Nejvyšší soud zamítl takovýto právní prostředek nápravy podaný stěžovatelem, nemůže na situaci nic změnit, protože článek 13 nezaručuje právo na úspěšnost právního prostředku nápravy.

59. Stěžovatel nesouhlasil a tvrdil, že neměl k dispozici žádný účinný právní prostředek nápravy.

60. S přihlédnutím k výše uvedenému závěru, že došlo k porušení článku 6 § 1, Soud nepokládá za nezbytné posuzovat případ rovněž podle článku 13.

III. Aplikace článku 41 Úmluvy

61. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přizná Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Škoda

62. Stěžovatel požadoval 1 14 424,33 eur (EUR) plus 22% úroky z prodlení jako náhradu finanční ztráty způsobené jeho výpovědí z pracovního poměru v roce 1991.

63. Vláda namítla, že neexistuje žádná příčinná souvislost mezi údajným porušením práv stěžovatele podle Úmluvy a materiální škodou tvrzenou stěžovatelem.

64. Soud souhlasí s Vládou, že neexistuje žádná příčinná souvislost mezi tvrzenou materiální škodou a nalezeným porušením. Zejména pak není věcí Soudu, aby spekuloval o tom, jaký by byl výsledek řízení, kdyby bylo proběhlo v souladu s článkem 6 § 1 (viz rozsudek ve věci *Werner v. Rakousko*⁹⁾ ze dne 24. listopadu 1997, Reports 1997-VII, str. 2514, § 72). Proto musí být požadavek zamítnut.

65. Stěžovatel rovněž požadoval 222 848,66 EUR plus 22% úroky z prodlení jako náhradu morální škody. Uvedl, že nedostatky napadeného řízení měly za následek, že došlo ke zhoršení jeho dobré pověsti a důstojnosti a že došlo k ohrožení jeho zdraví.

66. Vláda namítla, že je tento požadavek neopodstatněný a přehnaný.

⁹⁾Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourg – přílohový sešit XV/98, rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 21853/93, str. 12.

67. Soud zastává názor, že stěžovatel neprokázal, že jeho zdraví je ohroženo průběhem řízení. Má však za to, že stěžovatel utrpěl určitou morální škodu pro nespravedlnost řízení o jeho případu, která není dostatečně kompenzována nálezem porušení Úmluvy. Za okolností tohoto případu a vycházejze ze zásady ekvity přiznává Soud stěžovateli náhradu škody ve výši 1000 EUR.

B. Náklady a výdaje

68. Stěžovatel požadoval 6865,45 EUR jako úhradu nákladů a výdajů. Uvedl, že není schopen doložit tento požadavek písemně.

69. Vláda namítla, že požadavek stěžovatele není podepřen žádnými důkazy a že požadovaná částka je přehnaná.

70. Vycházejze ze zásady ekvity Soud pokládá za přiměřené přiznat stěžovateli částku 100 EUR jako úhradu jeho nákladů a výdajů.

C. Úroky z prodlení

71. S přihlédnutím ke skutečnosti, že přiznání spravedlivého zadostiučinění je vyjádřeno v euro, Soud shledává vhodným aplikovat úrokovou míru 7,25 %.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Konstatuje, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy, pokud jde o řízení probíhající před vnitrostátními soudy při posuzování žaloby stěžovatele;

2. Konstatuje, že není nezbytné posuzovat odděleně stěžovatelovu stížnost podle článku 6 § 1 Úmluvy, že zamítnutí jeho žaloby bylo arbitrární;

3. Konstatuje, že není nezbytné rozhodnout o stížnosti podle článku 13 Úmluvy;

4. Konstatuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli do tří měsíců ode dne, kdy se rozsudek stane konečným podle článku 44 § 2 Úmluvy, 1000 EUR (jeden tisíc eur), pokud jde o morální škodu, a 100 EUR (jedno sto eur), pokud jde o náklady a výdaje, které budou přepočteny na slovenské koruny kurzem aplikovatelným v den vyrovnání, spolu s jakoukoli daní, která může být vybírána;

(b) že po uplynutí výše zmíněných tří měsíců budou splatny jednoduché úroky o roční úrokové míře 7,25 % až do urovnání;

5. Zamítá zbytek stěžovatelova požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém znění a poté písemně oznámeno dne 4. června 2002 podle ustanovení 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

Michael O'BOYLE
tajemník

Nicolas BRATZA
předseda